

НА РЕПУБЛИКА

004111
ARHIV NA SKOPJE
RODERSKO ODDENIE
91000 - SKOPJE, ГЕОН 45

ЛИК
ОНИЈА

„Службен весник на Република
Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.

Среда, 7 јули 1993
Скопје
Број 42 Год. XLIX

Аконтацијата за 1993 година взиесува
1.100 денари. Овој број чини 60
денари. Жиро сметка 40100-603-12498

979.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КОНЦЕ- СИЈА

Се прогласува Законот за концесија,
што Собранието на Република Македонија го донесе
на седницата одржана на 1 јули 1993 година.

Број 08-2574/1
1 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Киро Глигоров, с. р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Аџдов, с. р.

ЗАКОН ЗА КОНЦЕСИЈА

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат начинот и условите под кои добра од општ интерес за Републиката утврдени со закон можат да се дадат на користење со одобрение (концесија).

Член 2

Концесија може да се даде на домашно и странско правно и физичко лице (концесионер), во согласност со концесијскиот акт.

Концесијски акт е законот со кој се уредуваат начинот и условите на користењето на определено добро од општ интерес за Републиката, односно се одобрува вршење на дејности или работи во врска со доброто од општ интерес за Републиката.

Член 3

Концесијскиот акт ги уредува особено:
- определувањето на доброто од општ интерес за Републиката што се дава на користење, односно на дејностите или работите чие вршење се одобрува во врска со доброто од општ интерес за Републиката (концесијска дејност);
- начинот и условите за користење на доброто од општ интерес за Републиката, односно на вршење на дејностите или работите;
- условите што мора да ги исполнува концесионерот;
- почетокот и времетраењето на концесијата, како и случаите за раскинување на договорот пред рокот за кој е склучен;

- висината и начинот на плаќање на надоместокот за концесијата;
- определувањето на подрачјето на вршење на концесијската дејност;
- утврдувањето можност за јавен интерес за присилна концесија;
- начинот на стекнување концесија, како и откупот на концесијата;
- надзорот над вршењето на концесијската дејност и
- условите за унапредување и заштита на животната средина и природата при вршењето на концесијската дејност.

Член 4

Давател на концесија (концедент) е Република Македонија.

Во име на Република Македонија, а во согласност со концесијскиот акт, концесија дава Владата на Република Македонија.

Член 5

Концесија не може да се даде за вршење на дејност или работа која со концесијскиот акт е забранета.

Член 6

Концесија се дава со надоместок.
Средствата од надоместокот остварени по основа на концесија се приход на Република Македонија.

Член 7

Концесија може да се пренесува целосно или делумно под услови и на начин утврдени со концесијскиот акт.

Член 8

Концесијата не може да се користи спротивно на закон и меѓународните договори што ги ратификувала Република Македонија.

Член 9

Измените на концесијските акти не влијаат на односите утврдени со концесијските договори.

II. СТЕКНУВАЊЕ КОНЦЕСИЈА

Член 10

Стекнување на концесија се врши по пат на јавен конкурс, а може да се даде и врз основа на понуда, ако таков начин на давање концесија е предвиден со концесијскиот акт.

Член 11

Условите на јавниот конкурс ги определува Владата на Република Македонија за секој случај посебно, во согласност со концесијскиот акт.

Член 12

За изборот на концесионерите врз основа на јавен конкурс или врз основа на понуда одлучува Владата на Република Македонија со одлука.

Во постапката за донесување на одлуката од став 1 на овој член, сите кандидати кои учествуваат во постапката на јавниот конкурс или кои поднеле понуда имаат својство на странка.

Член 13

Понудата ги содржи особено:

1. Податоците за подносителот;
2. Описот на доброто од општ интерес за Републиката, односно на концесиската дејност и целта на користењето на доброто, односно вршењето на концесиската дејност;
3. Времето, условите и начинот на користење на доброто, односно вршење на концесиската дејност и
4. Висината на надоместокот за користење на доброто, односно вршење на концесиската дејност.

Член 14

Понудата се доставува до органот на управата надлежен за работите од областа за која се бара концесија.

Органот на управата од став 1 од овој член е должен за понудата за давање концесија и за нејзиниот предмет да ја извести јавноста во рок од осум дена и да го определи рокот за доставување на понуди од други заинтересирани, кој не може да биде пократок од 30 дена од денот на известувањето.

III. ДОГОВОР ЗА КОНЦЕСИЈА

Член 15

Врз основа на концесискиот акт и одлуката за давање концесија, Владата на Република Македонија и концесионерот склучуваат договор за концесија.

Член 16

Договорот за концесија содржи регулативни и договорни одредби.

Во рамките на регулативните одредби на договорот за концесија Владата на Република Македонија ги определува начинот и условите за користење на доброто од општ интерес за Републиката, односно вршењето на концесиската дејност.

Во рамките на договорните одредби на договорот за концесија Владата на Република Македонија и концесионерот се договараат за уредување на односите во врска со предметот на договорот за концесија, особено за:

- начинот, роковите и гаранцијата за плаќање на надоместокот за концесијата;
- правата и обврските во врска со средствата вложени од страна на концедентот;
- должностите на концесионерот по однос на податоците што треба да му ги соопшти на концедентот во врска со дејствијата и појавите што би можеле да влијаат на извршувањето на концесиската дејност на начин и под услови утврдени со регулативните одредби од договорот за концесија;
- начинот за спроведување надзор од страна на концедентот;
- одговорноста за непридржување на условите за концесијата;
- меѓусебните односи во врска со евентуална штета предизвикана од извршувањето или неизвршувањето на концесијата, односно на концесиската дејност;
- обврската за унапредување и заштита на животната средина и природата;
- начинот на решавањето на споровите;
- престанувањето на важноста на договорот за концесија и неговото евентуално продолжување;
- пренесувањето на објектите и опремата на концедентот (откуп на концесија) или евентуална реституција по престанувањето на концесијата;

- условите на одземање на концесијата и
- престанувањето на договорот за концесија.

Член 17

Договорот за концесија се склучува во писмена форма.

Договорот за концесија кој не е склучен во писмена форма не произведува правно дејство.

Член 18

Пред склучувањето на договорот за концесија мораат да се решат имотно - правните прашања врзани со доброто од општ интерес за кои се дава концесија.

Член 19

Ако при спроведувањето на договорот за концесија настане спор меѓу концедентот и концесионерите, за спорот одлучува судот определен со договорот за концесија.

Член 20

Договорот за концесија подлежи на меѓународно - правна заштита која се обезбедува со склучување на меѓудржавни договори за заштита на инвестициите.

Член 21

Евиденција на склучените договори за концесија води органот на управата надлежен за работите на развојот.

Примерок од договорот за концесија со странско правно или физичко лице, органот од став 1 на овој член е должен во рок од осум дена по склучувањето на договорот да му достави на органот на управата надлежен за работите на односите со странство.

Примерок од договорот за концесија се доставува и до Републичката геодетска управа.

IV. ПРЕСТАНУВАЊЕ НА КОНЦЕСИСКИОТ ОДНОС

Член 22

Односот помеѓу концедентот и концесионерот престанува со:

- престанување на важноста на договорот за концесија;
- откуп на концесијата од страна на концедентот и
- одземање на концесијата.

Член 23

Договорот за концесија престанува да важи:

- по истекот на рокот за кој бил склучен;
- со раскинување, пред истекот на рокот за кој е склучен и
- по основ на виша сила.

Член 24

Со откупот на концесијата од страна на концедентот концесискиот однос престанува така што концесионерот престанува да ја врши дејноста која е предмет на концесијата, а концедентот ги презема сите објекти и опрема што концесионерот ги изградил или стекнал на друг начин со вршење на концесиската дејност.

Откупот на концесијата од страна на концедентот е можен само во случај кога е изрично предвиден во концесискиот акт, со кој се определуваат и условите и начинот на откупот.

По исклучок, кога е тоа во јавен интерес утврден со концесискиот акт, откупот може да биде присилен.

Член 25

Владата на Република Македонија може да му ја одземе концесијата на концесионерот ако не започне со вршење на концесиската дејност во рокот определен со договорот.

Член 26

Концесионерот е должен да ја врши концесиската дејност, која е предмет на договорот за концесијата и во случај на околности кои настанале поради виша сила.

Во случај од став 1 на овој член, концесионерот има право да побара од концедентот надоместок на трошоците што ги направил поради вршење на концесиската дејност.

V. ОДГОВОРНОСТ НА КОНЦЕСИОНЕРОТ ВО ВРШЕЊЕТО НА КОНЦЕСИСКАТА ДЕЈНОСТ

Член 27

Концесионерот е одговорен за штетата што во вршењето или во врска со вршењето на концесиската дејност ќе ја предизвикаат кај него вработените врз правни или физички лица.

Концесионерот е одговорен и за штетата што од вршењето или во врска со вршењето на концесиската дејност е предизвикана врз правни или физички лица поради истрајк на вработените кај концесионерот.

VI. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Член 28

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

960.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИНДУСТРИСКАТА СОПСТВЕНОСТ

Се прогласува Законот за индустриската сопственост, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 1 јули 1993 година.

Број 08-2577/1
1 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија
Киро Глигоров, с. р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Аџдов, с. р.

ЗАКОН
ЗА ИНДУСТРИСКАТА СОПСТВЕНОСТ

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува стекнувањето и заштитата на правата од индустриската сопственост.

Права од индустриската сопственост се: патент, модел и мостра, стоковен и услужен жиг и ознака на потеклото на производот.

Член 2

Пронајдокот се штити со патент.

Новата форма на тело, слика и цртеж се штити со модел, односно со мостра.

Стоковниот и услужниот знак се штити со стоковен, односно со услужен жиг.

Географскиот назив на производот се штити со ознака на потеклото на производот.

Член 3

Правата признати врз основа на овој закон, патент, модел и мостра, стоковен и услужен жиг и ознака на потеклото на производот не можат да се користат спротивно на јавниот интерес утврден со закон.

Член 4

Пронајдувачите и другите творци чии творби се заштитени со овој закон имаат морални и материјални права на своите творби, утврдени со овој закон.

Покрај правата од став 1 на овој член, творците имаат и други права утврдени со закон, со други општи акти и со договор.

Член 5

Морално право на творецот е да биде назначен како творец во пријавата и во исправите што се однесуваат на патентот, моделот и мострата.

Ако творбата што се штити со овој закон е резултат од творечкиот труд на повеќе лица, во исправите од став 1 на овој член сите тие лица се наведуваат како творци.

Покрај моралните права од став 1 на овој член со закон, со општ акт и со договор можат да се предвидат и други морални права на творецот.

Член 6

Материјалното право на творецот го опфаќа неговото право да ја користи својата творба, да располага со неа и да остварува право на надомест и да забрани на трети лица неовластено користење на творбата во случаите и на начини што се предвидени со овој закон, со општ акт и со договор.

Член 7

Работите во врска со стекнувањето и заштитата на правата од индустриска сопственост ги извршува Заводот за заштита на индустриска сопственост (во натамошниот текст: Заводот).

Заводот е орган во состав на органот на управата надлежен за работите на развојот со својство на правно лице.

Член 8

Заштита на пронајдоци, нови форми на тело, слики и цртежи, стоковни и услужни знаци во Република Македонија се бара со поднесување на соодветна пријава во Заводот.

Заводот прима и пријави со кои се бара заштита на пронајдоци, нови форми на тело, слики и цртежи, стоковни и услужни знаци во странство, ако тоа е во согласност со меѓународните договори и конвенции кон кои пристапила Република Македонија.

Заштита на пронајдоци, нови форми на тело, слики и цртежи, стоковни и услужни знаци во Република Македонија, може да се бара и со пријава поднесена во странство ако таа е во согласност со меѓународни договори и конвенции кон кои пристапила Република Македонија. Овие пријави ги имаат истите права како и националните пријави, освен ако со соодветниот договор или конвенција не е поинаку одредено.

Правно лице, дуќан без својство на правно лице и граѓанин - државјанин на Република Македонија не може да бара заштита на пронајдоци во странство пред

истекот на рокот од три месеци од денот на поднесувањето пријава до Заводот.

Одредбата од овој член не се однесуваат на доверлив пронајдок.

Член 9

Странските правни лица и странските државјани, во поглед на заштитата на индустриската сопственост во Република Македонија ги уживаат истите права како и домашните правни лица, односно граѓаните-државјани на Македонија, ако тоа произлегува од меѓународни договори и конвенции или од применувањето на начелото на заемност.

Постоењето на заемност го докажува лицето кое се повикува на заемноста.

Член 10

Во постапката пред Заводот, органите на управата и судовите, странските правни и физички лица ги остваруваат правата од овој закон преку полномошник кој е домашно правно лице регистрирано за застапување во областа на индустриската сопственост или државјанин на Република Македонија на кој застапувањето во областа на индустриската сопственост му е занимање.

Член 11

Во управната постапка што се однесува на заштитата на индустриската сопственост во прв степен решава Заводот.

Против првостепеното решение донесено од Заводот, странката има право на жалба до органот на управата надлежен за работите на развојот.

Член 12

Заводот е должен на заинтересираните правни и физички лица да ги направи достапни својата документација и информациите за правата со кои се штитат пронајдоците, новите форми на тело, слики и цртежи, стоквонните и услужните знаци и географските називи на производите.

II. ВИДОВИ ПРАВА

1. Патент

Член 13

Со патент се штити пронајдок кој претставува ново техничко решение на определен технички проблем, нова растителна сорта и хибрид, кој е резултат на творечка работа, кој е технички изводлив и кој може да се примени во индустриска или друга стопанска дејност.

Не се сметаат за пронајдоци во смисла на став 1 од овој член: научните откритија, научните теории, математичките методи, естетските творби, планови, принципи и методи во врска со вршење умствена работа, програми за сметачи и формите за давање информации.

Член 14

Пронајдокот е нов ако пред поднесувањето на барањето за пријава на патентот, не бил опфатен со состојбата во техниката.

Се смета дека пронајдокот е опфатен со состојбата во техниката:

1) ако е направен достапен на јавноста со објавување, излагање, прикажување или со употреба на начин кој на стручњациите им овозможува да го применуваат пронајдокот и

2) ако суштествено не се разликува од пронајдоците што порано се пријавени или што пред поднесувањето на пријавата и биле достапни на јавноста, освен од пронајдоците за кои пријавата е повлечена пред објавувањето на решението со кое се признава патентот.

При оценувањето дали пријавениот пронајдок е нов не влијае фактот што пронајдокот, во периодот од најмногу шест месеци пред денот на поднесувањето на пријавата на патент, и станал достапен на јавноста без согласност од пронајдувачот.

Член 15

Се смета дека пронајдокот е резултат од творечка работа ако решението на техничкиот проблем за стручњакот очигледно не произлегува од познатите состојби во техниката.

Се смета дека пронајдокот може да биде индустриски применет ако предметот на пронајдокот е технички изводлив и може да се произведува или користи во стопанството или другите дејности.

Член 16

Со патент не може да се заштити:

1) пронајдок чие објавување или употреба е спротивно на закон или на моралот и

2) пронајдок на хируршка или дијагностичка постапка или постапка за лекување која се применува непосредно на живо човечко или животинско тело. Оваа одредба не се однесува на производи, а посебно не на материи и смеси кои служат за примена на една од овие методи.

Член 17

Дополнението на пронајдок или усовршувањето на пронајдок може да се заштити со дополнителен патент.

2. Модел и мостра

Член 18

Со модел се штити нова надворешна форма на определен индустриски или занаетчиски производ, односно негов дел.

Со мостра се штити нова слика или цртеж кој може да се пренесе на определен индустриски или занаетчиски производ, односно на негов дел.

Со модел, односно со мостра не се штитат фотографски и картографски дела, технички планови и скици.

Член 19

Формата на тело, сликата и цртежот се нови, во смисла на овој закон, ако суштествено се разликуваат од оние што порано се пријавени и од оние што пред поднесувањето на пријавата и биле достапни на јавноста, освен од оние за кои пријавата е повлечена пред објавувањето на решението со кое се признава моделот, односно мострата.

При оценувањето дали пријавената форма на тело, сликата и цртежот се нови не влијае фактот што тие, во периодот од најмногу шест месеци пред денот на поднесувањето на пријавата, и станале достапни на јавноста без согласност на авторот.

Член 20

Со модел, односно со мостра не можат да се заштитат форма на тело, слика и цртеж:

1) чие објавување или употреба е спротивна на закон или на моралот;

2) кои содржат државен или друг јавен грб, знаме или амблем, назив или скратеница на називот на некоја земја или меѓународна организација, како и нивна имитација, освен по одобрение од надлежниот орган на односната земја или организација и

3) кој претставува лик на некое лице, освен по согласност на тоа лице.

Ликот на умрено лице може да се заштити само по согласност од брачниот другар, од децата на умрениот и од родителите на умрениот.

Ликот на историска или друга умрена знаменита личност може да се заштити со дозвола од органот на управата надлежен за работите на општата управа.

3. Стоковен и услужен жиг

Член 21

Со стоквен, односно услужен жиг (во натамошниот текст: жиг) се штити знак кој во прометот е наменет за разликување на стоки, односно услуги од ист или сличен вид.

Како жиг, во смисла на овој закон, не се сметаат: печат, штембил и пунца (службен знак за обележување на скапоцни метали, мери и слично).

Член 22

Со жиг може да се заштити само знак кој е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот, како што се: слика, цртеж, збор, израз, вињета, шифра, комбинација на тие знаци и комбинација на бои.

При оценувањето дали некој знак е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот се земаат предвид сите околности, а особено времето и обемот на дотогашната употреба на знакот во прометот на стоки, односно услуги во Република Македонија.

Член 23

Не може како жиг да се заштити знак:

- 1) чие објавување или употреба е спротивна на закон или на моралот;
- 2) кој не е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот;
- 3) кој го означува само видот на стоките, односно услугите, нивната намена, времето или начинот на производство, квалитетот, цената, количеството, тежината, името на местото, односно географското потекло;
- 4) кој е вообичаен за означување на определен вид стоки, односно услуги;
- 5) кој со својот изглед или содржина може да создаде забуна во прометот, а особено да го доведе во заблуда просечниот потрошувач во поглед на потеклото, видот, квалитетот или другите својства на стоките, односно услугите;
- 6) кој содржи официјални знаци или пунци за контрола и гаранција на квалитетот или ги имитира;
- 7) кој е идентичен со порано заштитен знак на друго лице за ист или сличен вид стоки, односно услуги;
- 8) кој е сличен со порано заштитен знак на друго лице за ист или сличен вид стоки, односно услуги, ако таа сличност може да го доведе во заблуда просечниот потрошувач;
- 9) кој содржи државен или друг јавен грб, знаме или амблем, назив или скратеница на називот на некоја земја или на меѓународна организација, како и нивна имитација, освен по одобрение од надлежниот орган на односната земја или организација и
- 10) кој претставува лик или име на некое лице освен по согласност на тоа лице.

Ликот или името на умрено лице може да се заштити само по согласност од брачниот другар, од децата на умрениот и од родителите на умрениот.

Ликот или името на историска или друга умрена знаменита личност може да се заштити со дозвола од органот на управата надлежен за работите на општата управа.

Член 24

Ако жигот се состои од зборови или букви или од комбинација на зборови и букви, заштитата ги опфаќа тие зборови, букви и комбинации, нивните транскри-

пции или транслитерации, напишани со кој да било тип букви, во која и да било боја или изразени на кој и да било друг начин.

Член 25

Жигот кој содржи натписи, зборови или комбинации на букви не го исклучува правото на друго лице под истиот натпис, зборови или комбинации на букви да пушта во промет свои стоки, односно услуги ако тие натписи, зборови или комбинација на букви го претставуваат неговото име, фирма или назив, а кои не се стекнати на несовесен начин.

Лицето кое во време на поднесувањето на пријава за признавање на жиг има име, фирма, односно назив идентичен со жигот на друго лице, може да го оспорува тој жиг, за истиот или сличен вид стоки, односно услуги, освен ако носителот на жигот во моментот на пријавата имал исто име, фирма односно назив.

Член 26

Знакот заштитен со жиг не го исклучува правото на друго лице во прометот да употребува ист или сличен знак за обележување на друг вид стоки, односно услуги.

Едно лице може да бара заштита на ист знак за повеќе видови стоки или услуги, како и заштита на повеќе различни знаци за ист вид стоки, односно услуги.

Член 27

Здружение или друга асоцијација на правни и физички лица може да заштити определен знак како колективен жиг.

Под условите од овој закон, а во согласност со меѓународните конвенции кои ги потпишала или кон кои пристапила Република Македонија, определен знак како колективен жиг може да заштити и странско правно лице.

4. Ознака на потеклото на производот

Член 28

Со ознака на потеклото на производот се штити географскиот назив на производот чии посебни својства претежно се обусловени со местото, односно со подрачјето на кое е произведен, ако тие својства настаанале по природен пат, под влијание на поднебјето или почвата или на вообичаениот начин и постапка за производство, односно обработка.

Со ознака на потеклото на производот може да се заштити и називот на производот кој со долга употреба во прометот станал општопознат како ознака дека производот потекнува од определено место или подрачје.

Член 29

Со ознака на потеклото на производот не може да се заштити географскиот назив на производот кој со долга употреба во прометот станал општопознат за обележување на определен вид производи.

Член 30

Ознака на потеклото на производот може да се употреби за обележување на природни производи, земјоделски производи, индустриски производи, занаетчиски производи и производи од домашна ракотворба.

Географските називи на потеклото на производот заштитени со ознака на потеклото не можат да се претворат во генерички и општопознати имиња.

Член 31

Заводот по прибавени мислења од соодветни институции или органи на управата ја признава како ознака

за потеклото на производот, ознаката која мора да го содржи: географскиот назив што се илустрира со ознака на потеклото на производот, производите што можат да се пуштаат во промет со определена ознака на потеклото на производот, местото, односно подрачјето од кое потекнува производот што се пушта во промет со ознака на потеклото на производот, својствата што производот треба да ги исполнува за да може да биде пуштен во промет со ознака на неговото потекло, начинот на обележување на производот.

Член 32

Ознаката на потеклото на производот се установува со упис на географскиот назив на производот и на видот на производот на кој се однесува тој назив во регистарот на ознаки на потеклото на производот.

Ознака на потеклото на производот може да биде установена и во корист на странско правно лице врз основа на меѓународна спогодба за заемна заштита на ознаките на потеклото на производите, што ја склучила или кон која пристапила Република Македонија.

Член 33

Ознаката на потеклото на производот е колективно право и можат да ја користат правни и физички лица кои произведуваат или пуштаат во промет производ за кој е установена ознака на потеклото на производот и кои, како овластени корисници на таа ознака, се запишани во регистарот на корисниците на ознаки на потеклото на производот.

Уписот во регистрите од став 1 на член 32 и став 1 на овој член го врши Заводот по службена должност.

Член 34

Несовластено правно или физичко лице не може да употребува ознака на потеклото на производот ниту ако на таа ознака и ги додаде зборовите „од тип“, „на начин“ и „по постапка“.

III. СОДРЖИНА НА ПРАВАТА

Член 35

Носителот на патент, модел или мостра има:

- 1) исклучително право да го користи во производството заштитен пронајдок, форма на тело, слика или цртеж;
- 2) исклучително право да пушти во промет предмети изработени според заштитениот пронајдок, форма на тело, слика или цртеж;
- 3) право да располага со патентот, односно моделот или мострата и
- 4) право да забрани користење на заштитениот пронајдок, модел или мостра во производството или во прометот на трети лица, кои за тоа користење немаат негова дозвола.

Член 36

Ако патентот е издаден за постапка, неговото дејство се простира и врз производите и материите непосредно добисни со таа постапка.

Член 37

Носителот на жиг е должен да го користи жигот.

Носителот на жиг има исклучително право да го користи жигот во прометот за означување на своите производи, односно услуги, а корисникот на колективниот жиг - право на употреба на тој жиг во согласност со општиот акт или договор за тој жиг.

Правото од став 2 на овој член ја опфаќа и употребата на жигот на средствата за пакување, на каталозите, проспектите, упатствата, огласите, фактурите и кореспонденцијата.

Член 38

Овластениот корисник на ознаката на потеклото на производот има право да ја користи таа ознака во прометот за означување на производите на кои се однесува таа ознака.

Правото од став 1 на овој член ја опфаќа и употребата на ознаката на потеклото на производот на средствата за пакување и во деловните исправи, како и на рекламните средства.

Член 39

Правата од членовите 35 и 37 на овој закон се стекнуваат со признавање и со упис на признаеното право во регистарот на патенти, регистарот на модели и моистри и регистарот на стоковни и службени жигови, а важат од денот на поднесувањето на уредна пријава. Подносителот на уредна пријава на патент, модел, мостра или жиг стекнува привремено право од членовите 35 и 37 на овој закон од денот на нејзиното поднесување.

Лицето што ќе биде запишано во регистарот на корисниците на ознаки на потеклото на производот, со денот на запишувањето, станува овластен корисник и со тоа стекнува право ознаката на потеклото на производот да ја користи пет години од денот на уписот.

Правото од став 2 на овој член може со решение на Заводот по барање од овластениот корисник, да се продолжува неограничен број пати, со тоа што секое продолжување да важи за следните пет години. Продолжување на важењето ќе се одобри ако се исполнети условите за стекнување право да се користи ознаката на потеклото на производот.

Регистрите од ставовите 1 и 2 на овој член се јавни.

Член 40

Патентот трае 20 години, сметајќи од денот на поднесувањето на пријавата за патент.

Моделот и мострата траат 10 години, сметајќи од денот на поднесувањето на пријавата за модел или мостра.

Жигот трае 10 години, сметајќи од денот на поднесувањето на пријавата, со тоа што неговото важење може да се продолжува неограничен број пати.

Траењето на ознаката за потеклото на производот не е ограничено.

Ако дополнителен патент станал основен, не може да трае подолго отколку што би траел првиот основен патент на кој се однесува дополнителниот патент. Со престанокот на важењето на основниот патент престанува да важи и дополнителниот патент.

Член 41

За стекнувањето и одржувањето во важност на правата од овој закон се плаќаат такси согласно со законот со кој се уредуваат административни такси, како и посебни трошоци.

Владата на Република Македонија донесува пропис со кој се утврдува висината на посебните трошоци на постапката и на трошоците за давање информациона услуги.

Ако таксата или трошоците на постапката за признавање на право не бидат платени, пријавата ќе се отфрли, а во случај на неплаќање на таксата или на трошоците за одржување на важност на признаеното право, тоа право престанува да важи.

Член 42

Признаените права од член 40 на овој закон престануваат и пред истекот на роковите предвидени во одредбите од тој член, и тоа:

- 1) ако носителот се откаже од правото-наредниот ден од денот на предавањето на поднесокот за откажување до Заводот;

2) ако не се платат пропишаните такси и трошоци – наредниот ден од денот на истекот на рокот за нивно плаќање;

3) врз основа на судска одлука, односно акт на Заводот во случаите предвидени со овој закон – со денот определен во таа одлука, односно актот и

4) ако престанало правното лице кое е носител на правото, односно ако умрело физичкото лице кое е носител на правото – со денот на престанувањето, односно смртта, освен ако тоа право поминало врз правните наследници на правното лице, односно врз наследниците на физичкото лице.

Член 43

Ако во регистарот на признаените права е запишана лиценца, залог или некое друго право во корист на трето лице, носителот на патент, модел или мостра, односно на жиг не може да се откаже од своите права без писмена согласност од лицето на чие име е запишана лиценцата, залогот или друго право.

Ако носителот на патент, модел или мостра, односно на жиг во определениот рок не ја плати пропишаната такса, а во регистарот е запишана лиценца, залог или некое друго право во корист на трето лице, Заводот ќе го извести тоа лице дека таксата не е платена и дека може да ја плати во рок од шест месеци од денот на известувањето и со тоа да го задржи запишаното право.

Во случај на спор за обезбедување на запишаните права на трето лице, судот може, ако тоа е неопходно за обезбедувањето на тие права, да реши патентот, моделот или мострата односно жигот да се пренесат врз лицето на чие име е запишана лиценцата, залогот или друго право.

Член 44

Ако жигот престане да важи врз основа на одредбата од член 42 точка 2 на овој закон, носителот на жигот има исклучително право да бара, во рок од една година од денот на престанокот на важењето на жигот, жигот повторно да се регистрира на негово име за истиот вид стоки или услуги.

Член 45

Поднесувањето пријава на патент, односно пријава на модел или мостра, како и донесувањето решение за признавање на правото на патент, модел, односно мостра нема влијание врз правото на друго лице да го користи, без какви и да било обврски, истиот пронајдок, форма на тело, слика или цртеж, ако пред поднесувањето на таа пријава, совесно и нејавно го користел во Република Македонија тој пронајдок, форма на тело, слика или цртеж или подготвил се што е потребно за нивно користење.

IV. ПОСТАПКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРАВАТА

1. Заеднички одредби

Член 46

Постапката за признавање на патент, модел или мостра, односно жиг се поведува со поднесок кој содржи барање за признавање на правото и други суштествени состојки определени со овој закон (во натамошниот текст: пријава).

Постапка за признавање на правото на користење на ознака на потеклото на производ се поведува на барање од заинтересираното правно или физичко лице.

За секој пронајдок, нова форма на тело, слика или цртеж, односно знак се поднесува посебна пријава. Една пријава на патент може да содржи и повеќе про-

најдоци кои се така меѓусебно поврзани што да остваруваат единствена пронајдувачка замисла. Една пријава на модел или на мостра може да содржи повеќе модели или мостри кои се применуваат на производи распоредени во иста класа од меѓународната класификација за индустриските модели и мострите.

Постапка за признавање на ознаката на потеклото на производот се поведува со писмено барање за признавање заштита на географскиот назив на производот. Барањето може да го поднесе државен орган, единица на локална самоуправа или производител.

На пријавата ќе се забележи денот на нејзиниот прием во Заводот и за тоа на подносителот на пријавата, по негово барање, ќе му се даде потврда.

Член 47

Од денот на приемот на уредна пријава на патент, модел, мостра или жиг во Заводот подносителот на пријавата има право на првенство спрема секое друго лице кое за истиот пронајдок, нова форма на тело, слика, цртеж или знак подоцна ќе поднесе пријава.

Правото на првенство за пријавите што државјаните на Македонија, кои привремено престојуваат во странство, ги доставуваат до Заводот преку дипломатските, односно конзуларните претставништва на Република Македонија во странство, односно преку дипломатски и конзуларни претставништва на други држави кои ги застапуваат интересите на Република Македонија, се смета од денот на приемот на пријавата во дипломатското, односно конзуларното претставништво.

Член 48

Пријавата на патент не може да биде дополнително изменета со проширување на предметот чијашто заштита се бара.

Во пријавата на модел, мостра или жиг не може дополнително суштествено да се измени формата на телото, сликата, цртежот или знакот, или да се дополни списокот на производите, односно услугите.

Член 49

Лицето кое на официјално призната изложба или саем од меѓународен карактер во Република Македонија или во некоја земја членка на Меѓународната унија за заштита на индустриската сопственост изложи некој пронајдок, нова форма на тело, слика или цртеж или употреби определен знак за обележување на стоки или услуги може, во рок од три месеци од денот на затворањето на изложбата (саемот), со пријава да побара право на првенство од првиот ден на излагањето, односно од денот на употребата.

Кон пријавата од став 1 на овој член мора да се поднесе писмена потврда од надлежниот орган на земјата членка на Меѓународната унија за заштита на индустриската сопственост дека е во прашање официјално признаена изложба (саем), од меѓународен карактер, со назначување на податоците за видот на изложбата или саемот, местото на нејзиното одржување, денот на отворањето и денот на затворањето и за првиот ден на излагањето, односно за денот на употребата.

Уверение дека изложбата или саемот одржана во Република Македонија е официјално признаена изложба или саем од меѓународен карактер издава Стопанската комора на Македонија.

Член 50

На државјанинот на земја членка на Меѓународната унија за заштита на индустриската сопственост, кој во некоја земја членка на таа унија уредно поднел пријава, во Република Македонија ќе му се признае правото на првенство од денот на поднесувањето на пријавата, ако тоа го побара, и тоа: за патент во рок од 12 месеци, а за

модел, мостра или жиг во рок од шест месеци, сметајќи од денот на поднесувањето на првата пријава.

Тој што е со намера да го користи правото на првенство од став 1 на овој член, должен е во пријавата поднесена во Република Македонија во предвидениот рок, да ги наведе сите податоци за пријавата на која се повикува и во рок од три месеци од денот на поднесувањето на барањето за признавање на правото на првенство, да приложи препис на првата пријава, заверена од надлежниот орган на земјата членка на Меѓународната унија за заштита на индустриската сопственост, во која е поднесена првата пријава.

Член 51

Со признавањето на правото на првенство според член 49 на овој закон не се продолжуваат роковите од член 50 на овој закон.

Член 52

Во случај на спор во врска со повреда на правото од пријавата, подносителот на пријавата може да бара Заводот да ја земе пријавата во постапка веднаш.

Барање пријавата да се земе во постапка веднаш, не може да се поднесе пред истекот на три месеци од денот на поднесувањето на пријавата.

Подносителот на пријавата за патент мора во случај на спор од став 1 на овој член да постапи согласно со одредбите од член 70 став 2 и член 73 став 3 на овој закон.

Член 53

Пријавата мора да содржи податоци за подносителот на пријавата и за правото за кое се бара заштита.

Пријавата на патент мора да содржи и назив на пронајдокот кој ја одразува суштината на пронајдокот, како и име на пронајдувачот, односно изјава дека пронајдувачот не сака да биде наведен во пријавата.

Пријавата на жигот мора да го содржи и знакот кој се сака да се заштити, со назначување на бојата, односно комбинацијата на боите, ако се бара заштита за знак во боја, како и список на производите, односно услугите означени и распоредени по класи на Меѓународната класификација на производи и услуги установени со Ничанскиот аранжман за Меѓународната класификација на производите и услугите.

Член 54

Пријавата на патент мора да ги содржи и следниве суштествени состојки: опис на пронајдокот кој содржи приказ на проблемот, податоци за состојбата на техниката, односно досегашните решенија и нивните недостатоци и опис на новото решение; назначување што е ново во пронајдокот и што подносителот на пријавата бара да се заштити со патент (во натамошниот текст: патентно барање); кратка содржина на суштината на пронајдокот (во натамошниот текст: апстракт); како и нацрт на пронајдокот ако е потребен. Сите состојки на пријавата на патент мораат да бидат составени во согласност со прописите што се донесуваат врз основа на овој закон.

Пронајдокот мора да биде опишан на доволно јасен и целосен начин, така што стручњакот од определена област да може да го примени.

Подносителот на пријавата на патент е должен во описот на пронајдокот подробно да наведе барем еден начин за остварување на пронајдокот чијашто заштита се бара.

Член 55

Пријавата на модел и на мостра мора да ги содржи и следниве суштествени состојки: опис на телото, односно на сликата или цртежот и фотографија или нацрт на формата на телото, односно на сликата или цртежот.

Описот на телото, односно на сликата, цртежот, фотографијата или нацртот на формата на телото мораат да бидат такви што да може да се види во што се состои новината за која се бара заштита.

Член 56

Кон пријавата на колективен жиг се прилага општ акт или договор за колективниот жиг.

Општиот акт, или договор од став 1 на овој член мора да содржи: фирма, односно назив на подносителот на пријавата и назив на органот, односно лицето овластено да го претставува подносителот, одредби за изгледот на знакот и за производите односно услугите на кои се однесува знакот, одредби за тоа кој има право на употреба на колективниот жиг и под кои услови, одредби за правата и обврските на корисниците на колективниот жиг во случај на повреда на жигот, одредби за мерките и последиците во случај на повреда на жигот, како и одредби за мерките и последиците во случај на непридржување кон одредбите од општиот акт или договор.

Член 57

Пријавата се смета како уредна во претходната постапка:

- 1) ако се платени соодветните такси за пријава, согласно со член 41 на овој закон;
- 2) ако е поднесена посебна пријава во смисла на член 46 став 3 на овој закон и
- 3) ако ги содржи сите соодветни податоци и суштествени состојки предвидени во член 53, член 54 став 1, член 55 став 1 и во член 56 став 1 на овој закон.

Член 58

По приемот на пријавата, Заводот испитува дали е таа уредна во смисла на член 57 на овој закон.

Ако утврди дека пријавата не е уредна, Заводот писмено, со наведување на причините, ќе го повика подносителот на пријавата да ги отстрани сите недостатоци, во рок кој не може да биде подолг од два месеци, сметајќи од денот на доставувањето на поканата.

На барање од подносителот на пријавата, рокот од став 2 на овој член Заводот може од оправдани причини да го продолжи најдолго уште за два месеци.

За сите пријави доведени во уредна состојба во роковите од ставовите 2 и 3 на овој член ќе се признае правото на првенство на првата пријава.

Член 59

Ако подносителот на пријавата во определениот рок не ги отстрани сите недостатоци што бил должен да ги отстрани според член 58 став 2 на овој закон, па поради тоа не може да се постапи по пријавата, пријавата со заклучок ќе се отфрли.

Член 60

Ако пријавата е уредна во смисла на член 57 на овој закон, се испитува дали се исполнети условите за признавање на правото за кое е побарана заштита.

Член 61

Новината на пријавениот знак се испитува само во однос на порано заштитен знак во Република Македонија.

Член 62

Најдоцна во рок од дванаесет месеци од денот на поднесувањето на пријавата на патент може во текот на постапката за признавање на правото, пријавата да биде претворена во пријава на модел и обратно. Подносителот на пријавата е должен кон барањето за претворање на пријавата да достави пријава на модел, односно на патент. Таквата пријава го ужива правото на првен-

Член 73

Најдоцна до истекот на деветтата година од траењето на патентот носителот на патентот или сопственикот на исклучителните права од патентот, должен е во Заводот да достави писмен доказ дека патентираониот пронајдок ги исполнува сите барања по одредбите од членовите 13, 14 и 15 на овој закон.

Ако носителот на патентот или сопственикот на исклучителното право не постапи согласно со став 1 на овој член важноста на односниот патент престанува најдоцна по денот на истекот на десеттата година на важноста.

Носителот на патентот, односно сопственикот на исклучителното право на патентот докажете од став 1 на овој член е должен да ги достави и кога трето лице тужи поради повреда на правата од патентот. Во тој случај, заводот ќе издаде по итна постапка едно од решенијата од член 75 на овој закон.

Член 74

За доказ од член 73 на овој закон се смета еден од следните документи:

1) признат патент за идентичен пронајдок кој по извршено детално испитување го признал некој државен или меѓународен патентен завод, кој според член 32 од Конвенцијата за соработка на подрачјето на патенти, има статус на меѓународна институција за предходно испитување или друг патентен завод со кој е склучен соодветен договор;

2) стручен извештај за испитување на новината во пронајдокот кој го издала некоја институција која, според член 16 од Конвенцијата за соработка на подрачјето на патентите, има статус на меѓународна институција за собирање на податоци, или друг патентен завод со кој е склучена соодветна спогодба.

Член 75

Врз основа на доставениот доказ Заводот утврдува во која мера содржината и обемот на патентното барање за соодветниот пронајдок ги исполнува сите услови од членовите 13, 14 и 15 на овој закон, и ќе издаде едно од следните решенија:

1) решение дека пронајдокот по бараниот патент ги исполнува сите услови од членовите 13, 14 и 15 на овој закон и дека на тие услови во целост одговара патентното барање, или патентните барања;

2) решение дека пронајдокот само делумно ги исполнува условите од членовите 13, 14 и 15 на овој закон и со кое се дава ограничена понатамошна важност на патентното барање, или патентните барања во обем во кој ги исполнува условите;

3) решение за огласување на ништовност кога пронајдокот од денот на поднесувањето на патентната пријава не ги исполнува условите за патентна заштита.

Член 76

Одредбите од членовите 73, 74 и 75 на овој закон не се применуваат за патент кој по извршено потполно испитување го признал патентен завод кој според член 32 од конвенцијата за соработка на подрачјето на патенти има статус на меѓународна институција за предходно испитување, ако тој патент во Република Македонија важи врз основа на пријава поднесена во странство во согласност со член 8 став 3 на овој закон.

Член 77

Одредбите на член 46 до 76 на овој закон се применуваат и во постапката за признавање на дополнителен патент, односно на патент за доверлив пронајдок, ако со одредбите на овој закон што се однесуваат на признавањето на тие патенти не е определено поинаку.

Дополнителен патент

Член 78

Ако подносителот на пријавата на патент, односно носителот на патент, го дополни и усоврши пронајдокот за кој поднес пријава на патент или му е признаен патентот (во натамошниот текст: основна пријава на патент, односно основен патент), за извршеното дополнење, односно усовршување може да бара дополнителен патент.

Ако со овој закон не е определено поинаку, со откажување од основната пријава на патент се запира постапката по дополнителната пријава на патент.

Член 79

На барање од носителот на патентот, Заводот со решение ќе утврди дека дополнителниот патент станал основен, ако решението за признавање на основен патент е огласено за ништовно или ако патентот престанал да важи.

Предлогот за утврдување дека дополнителниот патент станал основен се поднесува во рок од три месеци, од денот на правосилноста на решението за огласување на основниот патент како ништовен, односно од денот на престанувањето на неговото важее.

Член 80

Ако еден или повеќе дополнителни патенти станат основен, другите дополнителни патенти можат, по барање од носителот на патентот, да се врзат за тој нов основен патент како дополнителни.

Патент за доверлив пронајдок

Член 81

Пријавите за признавање на пронајдоците на домашни правни и физички лица што се однесуваат на одбраната, се сметаат доверливи и се поднесуваат до органот на управата надлежен за работите на одбраната.

Член 82

Ако органот на управата надлежен за работите на одбраната во постапката за испитување на поднесената пријава утврди дека пронајдокот не е доверлив, пријавата ќе ја достави до Заводот.

Ако Заводот во постапката за испитување на пријавата на патент утврди дека е во прашање доверлив пронајдок, пријавата ќе му ја отстапи на органот на управата надлежен за работите на одбраната.

Член 83

Ако органот на управата надлежен за работите на одбраната по издавањето на патентот за доверлив пронајдок утврди дека пронајдокот престанал да биде доверлив, целиот предмет кој се однесува на тој патент ќе го достави до Заводот. По приемот на предметот Заводот го запишува патентот во регистарот на патенти и на носителот на патентот му издава патентна исправа и ги објавува податоците за патентот во смисла на член 69 став 2 на овој закон.

Член 84

Органот на управата надлежен за работите на одбраната има исклучиво право да го користи доверливиот пронајдок и да располага со тој пронајдок.

За доверлив пронајдок заштитен со патент, на пронајдувачот му припаѓа еднократен надомест, без оглед на тоа дали пронајдокот се искористува за потребите на одбраната и во кој обем.

Висината на надоместот од став 2 на овој член спогодбено ја утврдуваат подносителот на пријавата и органот на управата надлежен за работите на одбраната. Ако не постигне спогодба, подносителот на пријавата на патентот во вонпроцесна постапка може од надлежниот суд да бара тој да ја утврди висината на надоместот.

Член 85

Доверливиот пронајдок не се објавува. Заштита на доверливиот пронајдок во странство, домашните правни и физички лица можат да бараат само по одобрение од органот на управата надлежен за работите на одбраната.

Член 86

Одредбите на членовите 81 до 85 на овој закон сообразно се применуваат на пријавата на патент за признавање на пронајдоци на домашни правни и физички лица, кои се од интерес за безбедноста на државата.

За решавање по пријавата од став 1 на овој член е надлежен органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 87

Владата на Република Македонија пропишува кои пронајдоци се сметаат доверливи во смисла на членовите 81 и 86 став 1 на овој закон, како и начинот за признавање на патент за таквите пронајдоци.

V. ПРЕСТАНОК НА ПАТЕНТ И НА ЖИГ ВО СЛУЧАЈ НА НЕКОРИСТЕЊЕ

Член 88

Ако со присилна лиценца не можела да се постигне целта поради која лиценцата била издадена, по барање на заинтересирано правно или физичко лице, а по претходно прибавено мислење од органот на управата надлежен за областа во која пронајдокот треба да се примени, може да се донесе решение за престанок на патентот.

Барањето за престанок на патентот не може да се поднесе пред истекот на две години од денот на давањето на првата присилна лиценца.

Член 89

Ако носителот на жиг без оправдана причина не го користи жигот за означување на производите, односно услугите на кои тој се однесува подолго од пет години од денот на уписот на жигот во регистарот, односно од денот кога жигот бил последен пат користен, по барање на заинтересирано лице може да се донесе решение за престанок на тој жиг. Во постапката по барањето за престанок на жиг носителот на жигот е должен да докаже дека го користи.

Правото на колективен жиг може да престане и ако тој се употребува спротивно на општиот акт или договор за колективен жиг.

Член 90

Патентот, односно жигот престанува да важи со денот на правосилноста на решението за престанок на патентот односно на жигот, што го донесува Заводот.

VI. ОГЛАСУВАЊЕ ЗА НИШТОВНО РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРАВАТА ОД ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ

Член 91

Решението за признавање на правото со кое се штити пронајдокот, нова форма на тело, слика и

цртеж, односно стоковен или услужен знак ќе се огласи за ништовно ако се утврди дека не постоеле услови предвидени со овој закон за признавање на тоа право.

Член 92

Решението за признавање на правото со кое се штити пронајдок, нова форма на тело, слика и цртеж, односно стоковен или услужен знак може да се огласи за ништовно за сето време на траење на заштитата, и тоа по службена должност, на предлог од заинтересираното лице или на предлог од јавниот обвинител.

Кон предлогот да се огласи за ништовно решението од став 1 на овој член ќе се поднесат потребните докази.

Член 93

Ако подносителот на предлогот се откаже во текот на постапката од својот предлог да се огласи за ништовно решението за признавање на правото со кое се штити пронајдок, нова форма на тело, слика и цртеж, односно стоковен или услужен знак, Заводот може да ја продолжи постапката по службена должност или на барање од носителот на тоа право.

VII. СУДСКА ЗАШТИТА

1. Заштитата на правата од индустриска сопственост

Член 94

Лицето кое ќе го повреди правото од пријавен или заштитен пронајдок, модел, мостра или жиг или неовластено користи ознака за потеклото на производот, одговара за штета според општите правила за надоместување на штетата.

Лицето чиешто право е повредено може, покрај надомест на штета, да бара на лицето што го повредило неговото право да му се забрани натамошно вршење на дејствието со кое се прави повреда и пресудата со која се утврдува повредата да се објави во јавните гласила на трошок на тужениот.

Ако предмет на повредата е пријавен или заштитен пронајдок кој се однесува на постапка за изработка на нова материја, ќе се смета дека секоја материја од ист состав е изработена според заштитената постапка додека не се докаже спротивното. Товарот на докажувањето паѓа врз лицата што произведуваат таква материја, со тоа што мора да се води сметка за нивниот законски интерес во врска со чувањето на производствената тајна.

Член 95

Како повреда на правата со кои се штити индустриската сопственост се смета секое неовластено користење во производството и во прометот на заштитен пронајдок, форма на тело, слика или цртеж, односно во прометот на заштитен знак или географски назив на производ, или неовластено располагање со патент, модел или мостра, жиг или ознака на потеклото на производ.

Како повреда на модел, мостра, жиг и ознака на потеклото на производ се смета и нивното имитирање.

Имитирање во смисла на став 2 на овој член постои ако просечниот купувач на стоки, односно просечниот корисник на услуги, без оглед на видот на стоките односно услугите, може да ја согледа разликата само ако обрне посебно внимание, односно ако жигот или знакот претставуваат превод или транскрипција односно транслитерација на жигот.

Член 96

Тужба поради повреда на правата од членовите 35 и 37 на овој закон може да поднесе подносителот на пријавата, носителот на правото, овластениот корисник на ознаката за потеклото на производот, како и стекнувачот на исклучителна лиценца.

Постапката поради повреда на правото од пријавата, судот може да ја прекине до донесувањето на одлука за признавање на бараното право од Заводот.

Ако со тужбата која се однесува на повреда на правото од патент, тужителот не поднел барање, за доставување на соодветен писмен доказ, согласно со член 73 став 3 на овој закон, судот може да го определи рокот во кој мора да се поднесе такво барање, Ако барањето не биде поднесено во определен рок, тужбата ќе се отфрли.

Член 97

Ако колективниот жиг се употреби неовластено, корисникот на колективниот жиг може со тужба кај надлежниот суд да бара забрана на натамошното вршење на дејствието со кое се прави повреда, а надомест на сторената штета и јавно објавување на правосилната пресуда на трошок на тужениот.

Ако корисникот на колективниот жиг, во рок од една година од денот на сторената повреда, не поднесе тужба, може да поднесе носителот на колективниот жиг.

Член 98

Тужба за повреда на правата од индустриска сопственост, може да се поднесе во рок од три години од денот кога тужителот дознал за повредата и за сторителот.

Член 99

Постапката по тужбата поради повреда на правата од индустриска сопственост е итна.

2. Оспорување на правото на патент, модел, мостра и жиг

Член 100

Пронајдувачот, неговиот наследник или друг правен следбеник може со тужба кај надлежниот суд да бара за сето време на траењето на патентот судот да го огласи за носител на патентот, ако патентот е издаден на име на лице кое не е пронајдувач, негов наследник или друг правен следбеник.

Авторот на мостра или модел, неговиот наследник или друг правен следбеник може со тужба кај надлежниот суд да бара да се отповика правото на мостра или модел и судот да го огласи за носител на тоа право, ако тоа му е признаено на лице кое не е автор, наследник на авторот или друг негов правен следбеник.

Член 101

Правно или физичко лице може со тужба да бара од надлежниот суд да утврди дека знакот што го употребува во прометот за обележување на своите стоки, односно услуги е идентичен или сличен со жигот што го употребува друго правно или физичко лице за обележување на своите стоки, односно услуги од ист или сличен вид и дека тој знак бил општо познат како обележје на стоките односно услугите, на тужителот уште пред туженикот да поднесе пријава за жигот. Тужителот може да бара судот со своја одлука да го огласи него за носител на жигот.

Оспорувањето според одредбата од став 1 на овој член судот нема да го уважи ако тужениот - носителот на жигот докаже дека уште пред поднесувањето на пријавата го употребувал спорниот знак за ист или сличен вид на стоки, односно услуги и тоа исто толку колку и тужителот или подолго отколку тужителот.

Тужбата од став 1 на овој член не може да се поднесе по истекот на пет години од денот на уписот на жигот во регистарот на жигови.

Член 102

Во рок од три месеци од денот на доставувањето на правосилната судска одлука со која е усвоено тужбеното барање од членовите 100 и 101 на овој закон, тужителот може да бара да се запише во соодветниот регистар како носител на патент, модел, мостра односно жиг и затоа да му се издаде соодветна исправа.

Ако лицето на кое му е усвоено тужбеното барање во рокот од став 1 на овој член не поднесе барање да се запише во соодветниот регистар како носител на правото што му е признаено, запишаното право ќе се брише од тој регистар.

Член 103

Правата што трето лице ги прибавило од поранешниот носител на правата од член 102 на овој закон важат и спрема новиот носител на правата, ако биле запишани во соодветен регистар или уредно пријавени за запишување пред забележувањето на спорот.

3. Спор за признавање на авторство

Член 104

Пронајдувачот, односно авторот може со тужба кај надлежниот суд да бара да биде наведен во пријавата и во сите исправи, согласно со член 5 на овој закон.

Со смртта на пронајдувачот односно на авторот, правото на поднесување тужба преминува врз неговите наследници.

Член 105

Покрај барањето од член 104 на овој закон, тужителот може да истакне барање правосилната пресуда, донесена во спорот со која се признава за пронајдувач, односно автор, јавно да се објави на трошок на тужениот како и барање за надомест на нематеријална штета.

Член 106

Тужбата од членовите 104 и 105 на овој закон може да се поднесе од денот на поднесувањето на пријавата, како и за сето време на траење на патентот односно на моделот или мострата.

VIII. ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ПРАВО И ОТСТАПУВАЊЕ НА КОРИСТЕЊЕТО НА ПРАВОТО

1. Пренесување на право

Член 107

Носителот на патент, модел или мостра, односно жиг може, под условите предвидени со овој закон и со други прописи, своето право со договор да го поднесе врз друг, во целина или делумно.

Одредбата од став 1 на овој член се однесува и на подносителот на пријавата.

Правото на колективен жиг и правото на користење на заштитена ознака на потеклото на производот не можат да се пренесуваат.

Член 108

Договорот за пренесување на правата од член 107 на овој закон мора да биде составен во писмена форма.

Договорот од став 1 на овој член по барање на една од договорните страни се запишува во соодветен регистар кој се води во Заводот.

Договорот кој не е составен во писмена форма и кој не е запишан во соодветен регистар не произведува правно дејство.

2. Договор за лиценца

Член 109

Договорното отстапување на користењето на патент, модел или мостра, односно на жиг се врши со склучување на договор за лиценца според одредбите на овој закон и на други прописи.

Договорот за лиценца мора да биде составен во писмена форма.

Одредбата на став 1 на овој член се однесува и на подносителот на пријавата на патент, модел или мостра односно на жиг.

Ако пријава на патент, модел или мостра поднеле повеќе лица или ако патентот, моделот или мострата се признати на име и повеќе лица, за давање на договорна лиценца е потребна согласност од сите тие лица.

Колективниот жиг не може да биде предмет на лиценца.

Член 110

Правото да се користи жиг може да се отстапи само ако истовремено се отстапува и технологијата која го обезбедува истиот квалитет на стоките и услугите или ако стекнувачот на лиценцата на жиг веќе располага со таква технологија.

Договорот склучен спротивно на одредбата од став 1 на овој член не произведува правно дејство.

Член 111

Договорот за лиценца содржи особено: време на траење на лиценцата, обем на лиценцата, назначување дали лиценцата е исклучителна, како и висината на надоместот за отстапеното користење на правото, ако надоместот е договорен.

Договорот од став 1 на овој член по барање на една од договорните страни се запишува во соодветен регистар кој се води во Заводот.

Договорот за лиценца кој не е запишан во регистарот од став 2 на овој член не произведува правно дејство.

Член 112

Во договорот за лиценца ништовно е секоја одредба која на корисникот на лиценцата му поставува ограничување кои не произлегуваат од правото што е предмет на договорот или која е непотребна за зачувувањето на тоа право.

3. Присилна лиценца

Член 113

Ако носителот на патент, самиот или преку друг, не го користи или недоволно го користи пронајдокот заштитен со патент во Република Македонија, правото на користење на пронајдокот може да му се даде на друго лице, со обврска за плаќање надомест на носителот на патентот (присилна лиценца).

Ќе се смета дека пронајдокот не се користи односно дека недоволно се користи во Република Македонија:

- 1) ако носителот на патентот одбива да им го отстапи на други лица правото да го користат заштитениот пронајдок или им поставува неоправдани услови;
- 2) ако во Република Македонија побарувањето на предмети изработени според заштитениот пронајдок во голема мера се задоволува со увоз или увозот на тие предмети го оневозможува или го пречи нивното индустриско произведување во Република Македонија.

Присилна лиценца може да му се даде на правно или физичко лице кое ќе докаже дека располага со технолошки можности и со производствени капацитети потребни за користење на пронајдокот заштитен со патент.

Присилна лиценца нема да се даде ако носителот на патентот докаже дека постојат законски причини кои го оправдуваат некористењето или недоволното користење на пронајдокот заштитен со патент.

Член 114

Присилна лиценца може да се даде и ако пронајдокот заштитен со патент не може да се користи во целина или делумно без користење на некој пронајдок заштитен со поранешен патент, а подоцнежниот пронајдок, кој претставува позначаен технички напредок, е од особено значење за стопанството или за задоволување на општите потреби.

Ако присилна лиценца се дава според одредбата од став 1 на овој член, носителот на поранешниот патент може да бара присилна лиценца за користење на пронајдокот по подоцнежниот патент.

Член 115

Присилната лиценца не може да биде исклучителна.

Член 116

По барање за давање присилна лиценца решава Заводот врз основа на мислење од соодветниот орган на управата надлежен за работите од областа за која се однесува присилната лиценца и Стопанската комора на Македонија.

Член 117

Барање за давање присилна лиценца не може да се поднесе пред истекот на рокот од четири години од денот на поднесувањето на пријавата на патентот, односно пред истекот на рокот од три години од денот на признавањето на патентот, ако овој рок истекува подоцна.

4. Службена лиценца

Член 118

Ако патентот се користи за постигање неоправдано високи цени на пазарот, или ако користењето на пронајдок заштитен со патент е од интерес за здравството, за одбраната, за заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата или од посебен интерес за определена гранка на стопанството, може да се даде лиценца и пред истекот на рокот од член 117 на овој закон (службена лиценца).

Службена лиценца може да се издаде за користење во производството на патентиран пронајдок и за пуштање во промет предмети изработени според патентиран пронајдок.

За барањето на заинтересираното правно или физичко лице за давање лиценца од став 1 на овој член решава органот на управата надлежен за работите од областа во која пронајдокот треба да се примени, по претходно прибавено мислење од Стопанската комора на Македонија и од Заводот.

5. Надомест за користење на пронајдокот заштитен со патент врз основа на присилна и службена лиценца

Член 119

Во случаите на давање лиценци од членовите 113, 114 и 118 на овој закон, на носителот на патентот му припаѓа надомест.

Висината на надоместот од став 1 на овој член ја утврдуваат спогодбено носителот на патентот и корисникот на кој му е дадена лиценцата, односно кој го користи пронајдокот заштитен со патент. Ако не се постигне спогодба, надлежниот суд ја утврдува висината на тој надомест.

Непостоенето на спогодба од став 2 на овој член, односно решение на судот за надомест, не го спречува корисникот на кој му е дадена лиценцата да го користи пронајдокот.

IX. ЗАСТАПУВАЊЕ

Член 120

Застапување на странките во постапката за заштита на индустриската сопственост можат да вршат физички и правни лица кои се запишани во регистарот на застапници што го води Заводот.

Во регистарот од став 1 на овој член можат да се запишат:

1) физичко лице кое има завршен правен или еден од техничките факултети и положен специјалистички испит од областа на индустриската сопственост, или посебен стручен испит од областа што се уредува со овој закон, положен во Заводот;

2) правно лице кое има вработено најмалку едно лице со завршен правен или технички факултет кое ги исполнува условите од точка 1 на овој член.

Функционерот што раководи со органот на управата надлежен за работите на развојот донесува поблиски прописи за регистарот на застапниците од став 1 на овој член и за содржината на стручниот испит од став 2 точка 1 на овој член.

X. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 121

Со парична казна од 50 до 100 плати ќе се казни за стопански престап правно лице:

1) ако побара заштита на пронајдок во странство пред истекот на рокот од три месеци од денот на поднесувањето пријава до Заводот (член 8 став 4);

2) ако неовластено се занимава со застапување на странски правни и физички лица (член 10);

3) ако објави доверлив пронајдок или побара заштита во странство без одобрение од органот на управата надлежен за работите на одбраната, односно од органот на управата надлежен за внатрешни работи (член 85 во врска со член 86) и

4) ако неовластено го користи правото со кое се штити пронајдок, нова форма на тело, слика и цртеж, односно стоковен и услужен знак (член 95 ставови 1 и 2).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од пет до десет плати и одговорното лице во правното лице.

Член 122

Со парична казна од една до петнаесет плати ќе се казни за прекршок граѓанин кој самостојно врши стопанска или професионална дејност, а нема својство на правно лице ако стори некое од дејствијата од член 121 на овој закон.

Со парична казна од една до две ипол плати ќе се казни за прекршок физичко лице ако стори некое од дејствијата од член 121 на овој закон.

XI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 123

Во рок од три месеци од донесувањето на овој закон ќе се формира Завод за заштита на индустриска сопственост.

Член 124

Одредбите од овој закон ќе се применуваат и врз пријавите за признавање на правата од индустриска

сопственост, што се поднесени во Сојузниот завод за патенти на поранешна СФРЈ до 26 април 1992 година, а по кои не е завршена управната постапка.

Управната постапка по овие пријави ќе се продолжи во Заводот. За продолжување на управната постапка правните и физички лица треба пријавите да ги пренесат во Заводот во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Стегнатите права од индустриска сопственост во Сојузниот завод за патенти на поранешна СФРЈ што важат на денот на влегување во сила на овој закон, остануваат и понатаму во сила и врз нив, освен во поглед на времето на траење на тие права, ќе се применуваат одредбите од овој закон.

За одржување на правата од став 3 на овој член, носителите на правата од индустриска сопственост треба да достават доказ за стекнатите права во Заводот во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До создавање на услови за полагање посебен стручен испит од член 120 став 2 точка 1 на овој закон, во регистарот на застапници може да се запише адвокат кој има вработено лице со завршен еден од техничките факултети.

Доколку лицето од став 5 на овој член во рок од три месеци од денот на создавањето на условите за полагање посебен стручен испит, не го положи посебниот стручен испит од член 120 став 2 точка 1 на овој закон адвокатот се брише од регистарот на застапници.

Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за работите на развојот донесува поблиски прописи за пренос на правата од овој член.

Член 125

Прописите од членовите 41, 68, 87 и 120 на овој закон ќе се донесат во рок од три месеци, а прописите од член 124 во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 126

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, Законот за заштита на пронајдоци, технички унапредувања и знаци за разликувања („Службен лист на СФРЈ“ број 34/81, 3/90, 20/90), престанува да се применува на територијата на Република Македонија.

Член 127

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

981.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СМЕТКОВОДСТВОТО

Се прогласува Законот за сметководството, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 1 јули 1993 година.

Број 08-2576/1
1 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија
Кире Глигоров, с. р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Аџдов, с. р.

ЗАКОН ЗА СМЕТКОВОДСТВОТО

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Правните лица со седиште во Република Македонија и физичките лица кои вршат дејност утврдена со Законот за единствена класификација на дејностите и кои се обврзани на данок од добивка (во натамошниот текст: субјекти), се должни да водат сметководство во согласност со одредбите на овој закон.

Член 2

Одредбите на овој закон се однесуваат и на претпријатија и единици во странство (претставништва, деловни единици и други облици на вршење дејности во странство) во кои субјектот вложил капитал.

По исклучок од одредбите од став 1 на овој член, доколку со странски прописи за единиците во странство е утврдена обврска за водење сметководство, како и поднесување на ревизија на годишните пресметки, субјектот ги применува само одредбите на овој закон што се однесуваат за консолидираниот биланс.

Субјектот е должен да обезбеди и податоци за работата на единиците во странство.

Утврдениот резултат од работењето на единиците во странство се искажува кај субјектите во Република Македонија, а остварената загуба во работењето се покрива во согласност со овој закон.

Член 3

Субјектот води сметководство, составува и поднесува сметководствени искази во согласност со овој закон и прифатените сметководствени принципи, сметководствено прифатената практика и изградените сметководствени стандарди, со цел вистинито и чесно да ја прикаже состојбата на средствата, обврските, капиталот и резултатите од работењето.

Субјектот преку сметководството обезбедува податоци за работењето и резултатите од работењето неопходни за управување во организационите делови, на начин и обем утврден со интерен општ акт.

Министерот за финансии пропишува или овластува стручна организација која ќе ги пропише сметководствените стандарди и сметководствените начела.

Член 4

Субјектите од аспект на опфатноста на сметководствената евиденција во смисла на овој закон се распоредуваат во големи или мали во зависност од бројот на вработените и износот на средствата по годишните пресметки во последните две години (пресметковни години).

Во првата година од работењето субјектот се распоредува според проценетиот обем на своето работење, а во втората според податоците од претходната година на работењето.

Распоредување од мал во голем субјект и обратно не може да се врши во текот на годината.

Мал субјект, се смета субјектот кој во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата година од работењето задоволил најмалку два од следниве критериуми:

- просечниот број на вработените врз основа на часови на работа да е до 50 работници;
- годишниот приход да е помал од 8.000 просечни месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија и
- просечната вредност (на почетокот и на крајот на пресметковната година) на средствата во активата да е

помала од 6.000 просечни месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија.

Субјектите кои не се распоредуваат во мали субјекти стекнуваат статус на големи субјекти.

Доколку за субјектот во последните две пресметковни години се утврдени различни податоци од значење за распоредувањето, субјектот го задржува распоредувањето од последната година.

Институцијата за платен промет ги објавува податоците за просечните месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија, до крајот на март за претходната година.

Институцијата за платен промет на која и се доставуваат годишните сметководствени искази и која врши надзор во рок од 60 дена од рокот пропишан за предавање на последната пресметка врз основа на која субјектот се распоредува според одредбите на став 1 на овој член го известува субјектот за распоредувањето.

За големи субјекти без оглед на критериумите од овој член се сметаат: Народната банка на Република Македонија, банките и другите финансиски организации, осигурителните и реосигурителните организации, државните органи и организации и фондовите и субјектите кои составуваат консолидирани сметководствени искази.

Член 5

Субјектот чие работење се уредува со посебен закон ги применува одредбите на овој закон, доколку со тој посебен закон не е поинаку уредено.

Со посебниот закон од став 1 на овој член начелата и правилата за проценување на билансните позиции и ревалоризацијата не можат да се регулираат различно од одредбите на овој закон.

II. НАЧИН НА ВОДЕЊЕ НА СМЕТКОВОДСТВОТО

A) Деловни евиденции

Член 6

Субјектот е должен да води деловни евиденции во согласност со одредбите на овој закон, прифатената стандардна сметководствена практика и изградените сметководствени стандарди.

Деловните евиденции се обезбедуваат со пропишани еднообразни евиденции и други облици на евиденции со кои се обезбедуваат согледувања за состојбата и за движењата на средствата, капиталот, обврските, приходите, расходите и резултатот од работењето на субјектите и неговата распределба.

Со деловните евиденции субјектот треба да обезбеди реални податоци за следење на процесот на своето работење.

Субјектите можат да водат интерна евиденција за трошоците и ефектите, изработката на калкулации, изработка на планови, извештаи и анализи.

Податоците од деловните евиденции треба да бидат такви да придонесуваат и да им овозможуваат на управувачите на субјектот за аргументирање на деловните тековни и стратешки одлуки.

Член 7

Деловните евиденции се водат по системот на двојно книговодство.

По исклучок од одредбите на став 1 од овој член за државните органи, организации и фондови, како и за други субјекти кои го финансираат своето работење на буџетски начин, може да се пропише водење на деловните евиденции по системот на буџетско (камерално) книговодство.

За малите субјекти во определени дејности деловните евиденции можат да се водат по системот на просто книговодство.

Деловните евиденции се обезбедуваат по пат на водење деловни книги.

Деловните евиденции имаат карактер на јавни документи.

Деловната евиденција се води врз основа на сметководствени документи.

Сметководствениот документ е писмена исправа за настанатата деловна промена со која се докажува промената врз средствата, обврските, капиталот, приходите и расходите.

Деловните книги можат да бидат во слободни листови, поврзани или пренесени на некој од медиумите за автоматска и микрографска обработка на податоци, така што по потреба можат да се отпечатаат или да се прикажат на екран.

Обликот на буџетската евиденција и евиденцијата за малите субјекти се определуваат според прописите што ќе ги донесе министерот за финансии.

Министерот за финансии ги пропишува формата и начинот на водењето на деловните книги, како и кои субјекти од ставовите 2 и 3 на овој член ги водат деловните книги до системот на буџетското (камералното) книговодство, односно во кои дејности малите субјекти ги водат деловните книги по системот на просто книговодство.

Министерот за одбрана ги пропишува формата и начинот на водење на деловните книги во единиците, установите и организациите на Армијата и формата и начинот на водење на материјална евиденција за средствата на вооружување и воената опрема на одбраната.

Член 8

Деловните книги по системот на двојно книговодство се водат со примена на единствени сметки пропишани со сметковен план.

Содржината на класите на сметковната рамка која ќе се применува според став 1 од овој член е следнава:

- 0 – Постојани средства и загуба,
- 1 – Краткорочни побарувања, парични средства и активни пресметковни сметки,
- 2 – Краткорочни обврски и пасивни пресметковни сметки,
- 3 – Материјали, резервни делови и ситен инвентар,
- 4 – Трошоци,
- 5 – Слободна (за интерна употреба),
- 6 – Производство, производи и стоки,
- 7 – Расходи и приходи,
- 8 – Резултати од работењето и
- 9 – Капитал, долгорочни обврски, обврски спрема изворите на средства и вонбилансни сметки.

Субјектот според своите потреби ги расчленува сметките од сметковната рамка на аналитички сметки (во својот аналитички сметковен план).

Деловните книги по системот на буџетско (камерално) книговодство се водат со примена на единствени сметки за приходи и расходи.

Владата на Република Македонија ги пропишува сметковните планови од став 2 на овој член, како и сметковните планови на другите субјекти чие работење се уредува со посебен закон.

Министерот за финансии ја пропишува содржината на одделните сметки во сметковниот план.

Министерот за одбрана го пропишува сметковниот план и содржината на сметките во сметковниот план за единиците, установите и организациите на Армијата.

Член 9

Деловните книги што се водат по системот на двојно книговодство се: дневник, главна книга и аналитички евиденции (помошни книги).

Субјектот од членовите 1 и 2 на овој закон задолжително ги води: дневникот, главната книга и аналитичка евиденција (помошни книги) на основните средства и благајната, освен ако не е поинаку уредено со овој закон.

За водењето на друга аналитичка евиденција субјектот самостојно одлучува.

Член 10

Деловните книги што се водат по системот на буџетско (камерално) книговодство се дневник, книга на приходите, книга на расходите, книга на благајната, книга на жиро-сметките, книга на инвентарот, книга на материјалот и книга на побарувањата и обврските.

Деловните книги што се водат по системот на просто книговодство се: книга на благајна, книга на жиро сметка, книга на должници и доверители, книга на основни средства и книга на производи и стоки.

Член 11

Деловните книги субјектот е должен да ги води според афирмираните сметководствени начела, стандарди, принципи и сметководствена практика.

Член 12

Водењето на деловните евиденции субјектот го доверува на стручно лице внатре или надвор од субјектот.

Стручното лице – овластениот сметководител е одговорно за исправноста на евиденцијата и за реалноста на податоците и нивно презентирање пред институциите за контрола и ревизија според одредбите на овој закон.

Стручното лице – овластениот сметководител е должен да се регистрира во регистер при стручната организација.

Стручната организација за сметководители, финансии и ревизори ги определува условите и критериумите за стекнување на звањето на овластени сметководители и ревизори.

Оваа организација ги издава и ги одзема сертификатите на овластен сметководител и ревизор.

Субјектот е должен да го пријави овластениот сметководител во Министерството за финансии.

Министерството за финансии води регистар на овластени лица од став 2 на овој член.

Б) Книговодствени документи

Член 13

Предмет на книжење во деловните книги може да биде само веродостоен сметководствен документ.

Веродостојноста на сметководствениот документ се утврдува по пат на контрола.

Субјектот е должен со општ акт да го одреди одговорното лице кое ќе одговара за законитоста и исправноста на сметководствениот документ.

III. ПРЕСМЕТКИ И ДЕЛОВНИ ИЗВЕШТАИ

Член 14

Субјектот ја утврдува состојбата на средствата, капиталот, обврските и резултатите од работењето (приход, расходи, добивка, загуби) со полугодишната пресметка која се изготвува за периодот од 1 јануари до 30 јуни и годишната пресметка за периодот од 1 јануари до 31 декември во календарската година.

Доколку субјектот остварува одредени права и обврски врз основа на периодичната пресметка, може да одлучи да составува периодична пресметка и за период пократок од периодот пропишан со став 1 од овој член, а која се изготвува според одредбите на овој закон кој се однесува на составување на полугодишната пресметка.

Субјектот изготвува конечна пресметка во случај на статусни промени, врз основа на која се утврдува почетниот биланс на новиот субјект.

Како статусни промени во смисла на овој закон се сметаат: поделба, издвојување, спојување, припојување, ликвидација, стечај и трансформација на сопственичките односи и слично.

Пресметките при ваквите статусни промени се изготвуваат на денот што му претходи на денот на почетокот на работењето во новиот статус.

Член 15

Субјектите кои стекнале мнозинско влијание во други субјекти, како и другите субјекти за кои тоа е пропишано со Законот за претпријатијата составуваат и консолидарна годишна пресметка која се состои од консолидиран биланс на состојба, консолидиран биланс на успех и анекс.

Се смета дека субјектот остварува мнозинско влијание во друг субјект доколку исполнува еден од следниве критериуми:

а) да има апсолутно мнозинство гласови на акционерите, односно членовите на собранието на друг субјект;

б) да има право да именува апсолутно мнозинство на членовите на управниот, деловниот, односно надзорниот орган во друг субјект, а истовремено и трајно да вложил средства во тој друг субјект (преку акции, трајни влогови и слично);

в) врз основа на договор со тој субјект или врз основа на неговиот статут да има право од одредбите под б) од овој член без ограничување истовремено и тоа другиот субјект да мора да биде и вложувач на трајните средства;

г) врз основа на спогодбата со други вложувачи да располага со апсолутно мнозинство гласови на акционерите, односно членовите на собранието на друг субјект и

д) да поседува дел од капиталот на друг субјект кој претставува партиципација ако по основ на тоа поседување не е задоволен ниту еден од критериумите од став 2 на овој член и ако тој дел е поголем од 10% од основниот капитал на тој друг субјект.

Министерот за финансии го пропишува начинот на сочинување на консолидарната пресметка.

Член 16

Годишната пресметка ги содржи следниве сметководствени искази:

1. Биланс на состојба;
2. Биланс на успех и
3. Дополнителен сметководствен исказ (анекс и извештај за работењето).

Полугодишната пресметка го содржи билансот на успех.

IV. ОБЛИК И СОДРЖИНА НА СМЕТКОВОДСТВЕНИТЕ ИСКАЗИ И ДЕЛОВНИТЕ ИЗВЕШТАИ

A. Сметководствени искази

Член 17

1. Биланс на состојба

Субјектот ја искажува состојбата на средствата, обврските и капиталот на денот на билансирање и тоа во образец биланс на состојба кој е составен дел на овој закон (биланс на состојба).

Билансот на состојба се составува во вид на двостраничен преглед во кој средствата (активата) се искажува

на левата, капиталот и обврските (пасивата) на десната страна или во вид на извештајна форма во која средствата (активата) и претходи на капиталот и обврските (пасивата).

Билансот на состојба го составуваат сите субјекти при изготвување на годишната пресметка.

Министерот за финансии ја пропишува содржината на позициите и начинот на составување на билансот на состојбата.

Член 18

2. Биланс на успех

Субјектот ги утврдува приходите, расходите и резултатот од работењето (добивка или загуба) на денот на билансирање во образец биланс на успех кој е составен дел на овој закон (биланс на успех).

Субјектот изготвува биланс на успех и за пократок период по барање на даночниот орган.

Министерот за финансии ја пропишува содржината на одделните позиции и начинот на составување на билансот на успех.

Член 19

Составен дел на билансот на успехот од член 18 на овој закон е распоредот на резултатот од работењето остварен во деловната година до денот на билансирањето. Распоредувањето на резултатот од работењето се искажува на образецот кој е составен дел на овој закон (распоред на резултатот).

Министерот за финансии ќе определи кои посебни податоци се потребни за системот на државната евиденција и ќе ја пропише формата и содржината на образецот за системот на државната евиденција.

Член 20

3. Дополнителен сметководствен исказ-анекс

Дополнителниот сметководствен исказ-анекс го изготвуваат големите субјекти со годишната пресметка.

Дополнителниот сметководствен исказ-анекс содржи подетални образложенија за правилата на проценување и билансирање применети во пресметката на субјектот, како и други податоци потребни за поопстојно согледување на положбата на субјектот како што се податоци за:

- а) искажување на ефектите од ревалоризација во текот на годината;
- б) искажување на поопстојно согледување на состојбата и резултатите од работењето;
- в) добивката од претходните години и намената за која е распоредена;
- г) загубата од претходните години и начинот на нејзиното покривање;
- д) користење на методите на пресметка на амортизацијата и промените во користењето на методите и ефектите од тие промени;
- е) промените на постојаните средства со податоци за видот на настанатите промени во деловната година;
- ж) намалување на вредностите и резервирањата со податоци за настанатите промени на одделните билансни позиции во деловната година и
- з) посебни податоци за големите субјекти потребни за дополнителни согледувања на состојбата и работењето.

Министерот за финансии го пропишува обликот и содржината на анексот и содржината на податоците за согледување на финансиската структура, положба и резултатите од работењето на субјектот.

пред составување на периодичните и годишните пресметки и пред пописот.

Состојбата на средствата и обврските во сметководството се усогласуваат најмалку еднаш годишно со фактичката состојба што се утврдува со попис на 31 декември.

По исклучок на одредбите на став 2 од овој член субјектот може со општ акт да предвиди и подолг период за вршење на пописот на библиотечниот материјал (книги, филмови, фотографии, архивска граѓа и слично), со тоа што тој период не може да биде подолг од пет години.

По исклучок на одредбите на став 2 од овој член субјектот може со општ акт да предвиди попис на определени средства и на пократки периоди во текот на годината.

Член 30

Субјектот врши попис и усогласување на состојбата и при примопредавање на должноста; промена на цените на производите и стоките; статусни промени; отворање на постапката за редовна ликвидација и стегај и во други случаи определени со закон.

Член 31

Поконкретни правила за попис се утврдуваат со општ акт на субјектот. Министерот за финансии ги пропишува начинот и роковите за вршење попис и усогласување на сметководствената со фактичката состојба.

В. Процесување на позициите на билансот на состојба

1. Нематеријални и материјални вложувања

Член 32

Под нематеријални вложувања, во смисла на овој закон, се подразбираат: основачките вложувања, гудвил вложувањата во истражувања и развој, патентите, лиценците, концесиите и други материјални права, како и вложувањата во прибавување на нематеријални вложувања.

Под материјални вложувања, во смисла на овој закон, се подразбираат: природните богатства (земјиште и шуми) и средствата за работа (градежни објекти, опрема, повеќегодишни насади, основно стадо и други средства за работа), како и вложувањата во прибавување на природни богатства и средства за работа.

При проценувањето на нематеријалните и материјалните вложувања во билансот се внесува износот на неотпишаната вредност на вложувањата, како и износите на набавната и отпишаната вредност.

Нематеријалните и материјалните вложувања систематски се отпишуваат во текот на деловната година на товар на вкупниот приход како амортизација со примена на основницата на годишните амортизациони стапки кои произлегуваат од проценетото траење и користењето на средствата и очекуваните приходи од тоа користење во согласност со избраната сметководствена политика на субјектот.

Нематеријалните и материјалните вложувања се отпишуваат како вонредни расходи кога субјектот ќе процени дека тие вложувања повеќе не може да ги користи, како и во други случаи утврдени со овој закон.

Амортизационите стапки самостојно ги утврдува субјектот, со тоа што за годишната пресметка не можат да се применуваат пониски годишни амортизациони стапки од утврдените со номенклатурата на средствата.

Владата на Република Македонија со претходно прибавено мислење на Стопанската комора на Македонија ја пропишува номенклатурата на средствата на амортизација, со годишните амортизациони стапки, како и начинот на пресметување на амортизацијата, односно отписот на вредноста на нематеријалните и материјалните вложувања.

Член 33

Набавната вредност, односно цената на чинење на материјалните и нематеријалните вложувања служи како основица за отпишување.

Набавната вредност на нематеријалните и материјалните вложувања ја сочинува фактурната вредност на набавувачите зголемена за зависните трошоци по основ на набавката и доведувањето во состојба на функционална подготвеност.

Цената на чинењето на вложувањата од став 1 на овој член претставува вредноста на потрошениот материјал и сите трошоци што можат да му се припишат на тоа вложување кое е наменето за сопствените потреби. Трошоците што се вклучуваат во цената на чинење ги опфаќаат директните трошоци на тоа вложување и припаѓачкиот дел на индиректните трошоци. Во цената на чинење можат да се вклучат и расходите на финансирањето за потребите на финансирањето на производството на елементи на материјалното вложување до неговото активирање.

Ако цената на чинење од став 3 на овој член е поголема од набавната цена на ист или сличен производ или услуга, се применува пониската вредност.

Цената на чинење може да послужи како основица за амортизација на вложувањата, но до висина на набавната вредност на ист или сличен производ или услуга.

Основницата на амортизација се корегира за дополнителните вложувања поради реконструкција, адаптација или други вложувања со кои се зголемува капацитетот и функционалната способност.

Основницата за амортизација се корегира и за дополнителната ревалоризациона вредност на вложувањата.

Член 34

Основица за отпишување на основачките вложувања претставуваат издатоците за студии и истражувања, за изработка и набавка на проектна и друга документација, за стручно оспособување и усовршување, за камата и за премии за осигурување, како и други издатоци во врска со основањето на субјектот, односно на организациониот дел или постројката во неговиот состав.

Основица за отпишување на разграничените негативни ефекти од различниот растеж на курсот на странските валути и од растежот на домашните цени на производителите на индустриски производи претставува износот на ова разграничување утврден за определена деловна година.

Основницата за отпишување на основното стадо претставува разликата меѓу пазарната и кланичната цена на добитокот.

Основица за отпишување на нематеријалните и материјалните вложувања примени без надомест претставува проценетата набавна вредност.

Член 35

Отпишувањето на нематеријалните и материјалните вложувања почнува по истекот на месецот од активирањето во годината во која почнало користењето на вложувањето.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, отпишувањето на вложувањата во прибавување на материјални и нематеријални вложувања (инвестиции во

тек и запрени инвестиции) почнува по истекот на времето за активирање предвидено со инвестициониот слаборат, односно ревидираниот инвестиционен слаборат, со кој вложувањето (основното средство) требало да почне да се користи (експлоатира).

Член 36

Отпишувањето на нематеријалните и материјалните вложувања може привремено да се прекине за вложувањата што се оштетени од виша сила, до нивното оспособување за користење.

Член 37

Обврската за отпишување не се однесува на следниве нематеријални и материјални вложувања:

1. земјиштата и шумите како природни богатства што не се трошат;

2. градежните објекти и предметите кои во согласност со законот се прогласени за споменици на културата и за историски споменици, односно кои претставуваат музејска вредност или дела на ликовната, вајарската, филмската и друга уметност (освен ако овие објекти не се користат за дејност од која се остваруваат приходи);

3. патишта од локално значење со земјена или макардамска подлога, како и објекти што се составен дел на таквите патишта;

4. градежните објекти (освен станите и станбените згради) и опремата на единиците на Армијата на Република Македонија и градежните објекти (освен станите и станбените згради) и опремата што врз основа на посебни прописи, служат како резерва за потребите на одбраната и безбедноста на Републикава, односно за извршување на функциите на јавната и државната безбедност;

5. долниот stroj кај железничките и другите пруги кај патиштата, аеродромите, улиците, плоштадите, парковите и другите изградени јавни површини;

6. делот на набавната вредност на станите и станбените згради потрошен за инфраструктурата, за потребите на заштита на животната средина, како и за потребите на одбраната;

7. делот од набавната вредност на станите и станбените згради потрошен за издатоците за доведување на приклучоци за енергетска, топловодна, водоводна, канализациона, телефонска и друга телекомуникациона мрежа на еден метар од објектот и

8. сите материјални вложувања на субјектот кој се наоѓа во постапка за стечај или ликвидација, ако во тоа време не ја врши дејноста.

Пресметаната амортизација на нематеријалните и материјалните вложувања за работа во јавните претпријатија, во претпријатијата за вработување на инвалиди, организациите на инвалиди и во субјектите од нестопанските дејности, како и пресметаната амортизација на инфраструктурата и водостопанските објекти може да се намали врз товар на сопствениот капитал најмногу за соодветен износ на амортизацијата на овие објекти и сразмерно со делот во кој овие објекти се градени од неповратни средства или со делот во кој на субјектот дејноста му се финансира од даноци и придонеси, односно од буџетот.

Одлука за намалување на амортизацијата од став 2 на овој член донесува органот, односно работодавачот кој обезбедил или обезбедува средства, односно Собранието на Република Македонија, општинските собранија и Собранието на град Скопје, според која граѓаните и субјектите издвоиле средства со самопридонес или се издвојуваат средства од даноци и придонеси, односно од кој буџет субјектот се финансира.

Пресметаните средства на амортизација на градежните објекти и опремата здружени кај субјектите можат

непосредно да се користат за големи поправки со кои се продолжува векот на трасењето и се зголемува вредноста на тие објекти, односно опрема во согласност со одредбите на член 32 од овој закон.

Член 38

Еднаш отпишано нематеријално или материјално вложување, не може да биде предмет на повторно проценување и отпишување, без оглед на тоа што и натаму вложувањето се користи.

Исклучок од примената на став 1 од овој член претставуваат станите и станбените згради за кои може да биде продолжен отписот до отпишувањето на износот од член 37 точка 6 и 7 на овој закон.

Член 39

Рокот на отпишување на нематеријалните вложувања, со исклучок на разликата меѓу повисоката куповна и пониската книговодствена вредност при купувањето на делови или цели субјекти (гудвилот) и разграничените негативни ефекти од различниот растеж на курсот на странските валути и од растежот на домашните цени на производителите на индустриски производи, како и правата кои имаат утврден рок на користење, не може да биде подолг од пет години.

Вложувањата во гудвил и разграничените негативни ефекти се отпишуваат најмалку по просечната годишна стапка по која субјектот ја отпишал сегашната вредност на основните средства (отпис на преостанатиот век на траење) во година во која е извршено вложување во гудвил, односно го утврдило разграничувањето.

Член 40

Субјектот со општ акт, а во согласност со одредбите на овој закон, може да врши отпишување на средствата по една од методите за амортизација имајќи ги определбите предвидени со сметководствената политика.

Вкупната амортизација утврдена при било кој метод на отпишување не може да биде помала од 50% од годишната амортизација, пресметана според пропишаните стапки, но вкупната вредност на амортизација да се обезбеди во предвидениот рок на употреба.

По исклучок од одредбите на став 2 од овој член, годишната стапка на отпишување на објектите на комуналната инфраструктура во првите пет години на користење не може да биде пониска од една четвртина од пропишаните стапки.

По исклучокот од одредбите на став 2 од овој член годишната стапка на отписот на објектите и постројките што етапно се пуштаат во користење во текот на тоа пуштање, но не подолго од пет години, не може да биде пониска од една четвртина од пропишаната стапка.

Кога субјектот применува стапки на забрзана амортизација, ваквите стапки не можат да бидат повисоки од 25% од пропишаните.

Член 41

Отпишувањето на нематеријалните и материјалните вложувања во текот на годината се пресметува привремено врз основа на годишната пресметка на амортизација коригирана за промените во текот на годината. На крајот на секоја деловна година, како и при статусни промени се составува конечна пресметка на амортизацијата.

Амортизацијата се пресметува по групи и поединечно на нематеријалните и материјалните вложувања утврдени со Номенклатурата на средствата за амортизација.

Член 42

Субјектот врши проценување на земјиштето по пазарна цена, а доколку таа не е позната, проценувањето се врши на следниов начин:

4. Пари и благородни метали

Член 49

Парите во благајната и на сметките се внесуваат во билансот на состојба според нивниот номинален износ.

Благородните метали и предметите од благородни метали, односно со содржина на благородни метали се внесуваат во билансот најмалку во висина на вредноста изведена од цената на благородните метали за светскиот пазар.

Разликата меѓу вредноста утврдена според одредбата на став 2 од овој член и вредноста на благородните метали искажани во книговодството се искажува во корист на приходите, односно врз товар на расходите.

Народната банка на Република Македонија до 10 јули ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“ цените на благородните метали на 30 јуни, а до 10 јануари цените на 31 декември од претходната година, при што овие цени ги изразува во денари, врз основа на просечните цени од три до пет најголеми светски берзи.

5. Активни временски разграничувања

Член 50

Во позициите на активните временски разграничувања можат да бидат одложени само издатоците платени однапред за најмногу 12 месеци што му припаѓаат на идниот период и приходите во тековниот период кои не можеле да бидат фактурирани, а за кои настанале трошоци во тековниот период, како и приходите по основ на поврат на даночните и другите давачки по основ на извозот чија наплата пристигнува во идните пресметковни периоди.

По исклучок од одредбите на став 1 на овој член, за период подолг од една година можат да се разграничат издатоците врзани за пробен погон, како и за развивање на побарувачката за нови производи и за освојување на нови пазари со очекувани повеќегодишни ефекти, за што податоците се внесуваат во дополнителниот сметководствен исказ. Издатоците за пробен погон можат да се разграничат на тековниот период на производството, а најмногу на пет години, а издатоците за развивање на побарувачката и за освојување на нови пазари за тековниот период за продажба, а најмногу на три години.

6. Други средства

Член 51

Под други средства, во смисла на овој закон, се сметаат средствата што служат за задоволување на потребите на заедничката потрошувачка на работниците на субјектот, како и другите средства што не спаѓаат во деловните средства на субјектот.

Проценување на позициите на другите средства се врши во согласност со одредбите на членовите 32 до 49 од овој закон, со тоа што намалувањето на вредноста, отпишаните на вредноста и расходите по основ на другите средства ги товарат обврските спрема изворите на тие средства. Зголемувањето на другите средства приходите од тие средства ги зголемуваат обврските спрема изворите на другите средства. Субјектот кој користи други средства во дејноста од која се стекнуваат приходи обезбедува податоци за приходите и расходите на таквата дејност на посебни аналитички конта во книговодството на редовното работење, а може за таа дејност да води посебно книговодство според одредбите на овој закон.

7. Трајниот капитал и непокрисна загуба

Член 52

Под траен капитал, во смисла на овој закон се подразбираат обврските спрема изворите на средствата што не пристигнуваат додека субјектот работи, како и основачките влогови на неопределен рок.

Трајниот капитал (трајни извори на средствата) го сочинуваат номинираниот капитал (општествен капитал-деловен фонд акционерски капитал, трајни влогови и индивидуален капитал) и неноминираниот капитал-резерви (законски, статутарни и слободни резерви, нераспоредена ревалоризациона резерва), како и друг капитал создаден со работењето.

Непокрисната загуба претставува исправка на вредноста (минусна стапка) на трајниот капитал.

Трајниот капитал и непокрисната загуба се внесуваат во билансот во номинален износ, односно во висина на книговодствената вредност.

Под траен капитал, во смисла на овој закон, во банките и во другите финансиски организации се подразбираат основачкиот фонд и резервите во осигурителните и реосигурителните организации – изворите на средствата на почетниот фонд на сигурноста, средствата на резервите на сигурноста, средствата на математичките резерви, средствата на превентивата и средствата на деловниот фонд, а во фондовите и изворите на средствата на фондовите.

8. Долгорочни резервирања

Член 53

Долгорочните резервирања се проценуваат во висината на трошоците за кои се верува дека ќе настанат во наредните години, а се однесуваат на сегашните ефекти и тоа особено на резервирањата за:

- 1) долгорочни ризици;
- 2) обновување на природните богатства;
- 3) инвестиционо одржување на основните средства што се врши во подолги временски интервали;
- 4) други веројатни трошоци што ќе настанат по подолго време, а се однесуваат на сегашните ефекти и
- 5) паушално одмерено резервирање за покривање на дубиозните побарувања од деловни односи.

Член 54

Резервирањата за долгорочни ризици се однесуваат на трошоците што со голема извесност ќе се јават во наредните години (трошоци на гарантираниот рок подолг од една година, дел од задржаните кауции и депозити за добро и за рокот за извршување на работа и слично) а за кои е остварен приход во полн износ.

Резервирањата за долгорочни ризици се следат по видови, а нивното намалување (укинување) се врши во корист на приходите.

Во резервирањата од став 1 на овој член се склучуваат и износите за евентуално отпишување на вложувањата во долниот строк на железничките и другите пруги, патинта, аеродромите, улиците, плоштадите, парковите и другите изградени јавни површини кај кои се очекува престанувања на користењето, како и другите вложувања од член 37 став 1 точките 4 и 5 од законот кај кои се очекува престанок на користењето.

Член 55

Резервирањата за обновување на земјните што се вршат во износите потребни за да се користат земјините за целите за кои е наменето, односно по користе-

њето да се доведе во првобитна состојба, како и да се спречи настанувањето на штети, а ако штетите сепак настанале, истите да се отстранат (површински копови, дспонии на јаловица и пепел, уривање на јамски копови и слично).

Обврските за резервирање за обновување на земјиште, вклучена во износот на надоместот за користење на земјиштето, не се врши во билансот на субјектот кој го плаќа таквиот надомест.

Потребните износи за резервирање за обновување (репродукција) на шуми се издвојуваат од остварениот вкупен приход во висина определена со општ акт на субјектот, со тоа што издвоените средства да не бидат помали од износот што е пропишан со Законот за шумите, а најмалку во висина од 15% од вредноста на исечената дрвна маса според пазарните цени на најблиското продажно место (камионски пат, железничка станица, пловен објект и слично).

Средствата за репродукција на шуми служат за одржување на постојните шуми, обновување на исечените шуми, за заштита на постојните шуми и за отворање на постојните шуми заради користење, за експлоатација или друга намена за која шумите служат, како и за други потреби на стопанисувањето со шумите, пропишани со Законот за шумите.

9. Обврски

Член 56

Обврските се внесуваат во пасивата на билансот на состојба во висина на номиналните износи што произлегуваат од деловните и финансиските трансакции.

Намалувањето на обврските во однос на номиналните износи со врши во вонпроцесното порамнување и слично со директно отпишување.

Член 57

— Пристигнатите долгорочни обврски се прекнижуваат на другите обврски најдоцна на денот на годишниот биланс.

Субјектот ги отпишува краткорочните обврски по истекот на рокот на застареноста во корист на вонредните приходи.

Обврските по основ на хартии од вредност се исправаат во деловните книги за износите на каматите што се однесуваат на идниот период.

10. Пасивни временски разграничувања

Член 58

Во рамките на позициите на пасивните временски разграничувања се одлагаат однапред наплатените, односно пресметаните приходи и трошоците на тековниот период за кои недостига документациона основа.

11. Нераспределена добивка од тековната година

Член 59

Нераспределената добивка од тековната година се искажува во билансот на состојбата во номинален износ на добивката на деловната година утврдена од годишниот биланс на успех.

12. Обврски спрема изворите на другите средства

Член 60

Проценување на обврските спрема изворите на другите средства во билансот се врши во согласност со одредбите на членовите 52, 56 и 57 од овој закон и со соодветна примена на одредбите од член 51 на овој закон.

Г. ПРОЦЕНУВАЊЕ НА ПОЗИЦИИТЕ НА БИЛАНСОТ НА УСПЕХ

Член 61

Субјектот во билансот на успех ги искажува расходите, приходите и финансискиот резултат (добивка, загуба).

а) Расходи

Член 62

Под расходи, во смисла на овој закон, се подразбираат трошоците на продадените учиноци, расходите на финансирањето и вонредните расходи.

Трошоците на продадените учиноци ги сочинуваат: материјалните трошоци, амортизацијата, нематеријалните трошоци, вкalkулираните бруто плати и набавната вредност на продадените стоки и материјали.

Расходите на финансирањето ги сочинуваат: расходите на финансирањето од односите со поврзани субјекти, каматите, негативните курсни разлики по девизни обврски и побарувања, договорното намалување на вредноста на долгорочните финансиски вложувања и другите расходи на финансирањето.

Вонредните расходи ги сочинуваат: кусоците, казните, пеналите, штетите, отписокот на ненаплатените побарувања, расходите од поранешните години и други вонредни расходи.

Расходите што ги намалуваат средствата на субјектот и не спаѓаат во расходите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член можат да се надоместуваат само директно од работникот или на товар на капиталот.

б) Приходи

Член 63

Под приходи, во смисла на овој закон, се сметаат: приходите остварени од реализација на учиноци, приходи од финансирањето и вонредните приходи.

Под остварени приходи, во смисла на овој закон, се смета приходот за кој настанал должничко-доверителен однос во смисла на законот со кој се уредуваат облигационите односи и да е пресметан и искажан во документ кој, во смисла на овој закон, има карактер на книговодствен документ.

Приходите од реализацијата на учиноци ги сочинуваат приходите од продажба на производи, стоки и услуги, приходите од субвенции, дотации, регреси, компензации и поврат на давачки по основ на продажба на производи, стоки и услуги, приходите од придонеси, приходите по основ на употребата на производи, стоки и услуги за нематеријални и материјални вложувања (за ситен инвентар, за семе произведено за сопствени потреби, за прирастот на основното стадо, за реклама, пропаганда, репрезентација, за сопствениот транспорт и за заедничка потрошувачка; приходите од поврзани претпријатија по сите основи, освен приходите од финансирање и вонредните приходи; приходите од закупнина на нематеријални и материјални вложувања, приходи од продажба на материјали, нематеријали, резервни делови и ситен инвентар; приходи од укинување на долгорочните резервирања) и други приходи.

Приходите од финансирањето ги сочинуваат: приходите од финансирањето од односите со поврзани субјекти (матичен и негови делови) приходи од финансиски вложувања, камати-позитивните курсни разлики по девизните побарувања и обврски и другите приходи од финансирањето.

Вонредните приходи ги сочинуваат: приходите од преостанатите долгорочни резервирања, вишоци, приходи од пенали, награди и слично, отписот на побарувањата на доверливи приходи од поранешните години и други вонредни приходи.

в) Капитални добивки и загуби

Член 64

Капитална добивка, во смисла на овој закон, се смета разликата меѓу продажната вредност на хартиите од вредност, опремата и недвижниот имот и нивните сметководствени вредности ревалоризирани на денот на продажба.

Капитална загуба, во смисла на овој закон, се смета разликата меѓу сметководствената вредност на хартиите од вредност, опремата и недвижниот имот ревалоризирани на ден на продажба и нивната продажна вредност.

г) Утврдување на резултатот

Член 65

Субјектот, во смисла на овој закон, го утврдува финансискиот резултат како добивка или како загуба пред оданочувањето и финансиски резултат како добивка или загуба по оданочувањето.

Добивката пред оданочувањето се утврдува кога од вкупно остварените приходи ќе се надоместат вкупните расходи од пресметковниот период.

Добивката пред оданочувањето се зголемува за капиталната добивка, односно се намалува за капиталната загуба.

Нето добивката - добивката по оданочување се утврдува кога добивката пред оданочување се намали за износот на даноците, придонесите и другите давачки од добивката.

д) Распоредување на резултатот

Член 66

Нето добивката - добивката по оданочувањето се распределува за покривање на загубата од работењето од поранешните години, за зголемување на трајниот капитал и трајните вложувања, за дивиденди и други надоместоци на вложувачите, за резерви, за бруто плати на вработените и за други намени.

Остатокот од добивката од став 1 на овој член претставува нераспределена добивка.

е) Утврдување и покривање на загубата

Член 67

Субјектот утврдува и искажува загуба од работењето доколку од вкупните приходи не ги надомести вкупните расходи како и даноците, придонесите и другите давачки од добивката.

Член 68

Субјектот ја надоместува загубата со годишната пресметка од дотации, со отписот на побарувањата на доверителите на товар на неноминираниот капитал, и на товар на сопствениот капитал во согласност со општиот акт на субјектот и овој закон.

Д. РЕВАЛОРИЗАЦИЈА

Член 69

Субјектот при изработката на периодичната, односно годишната пресметка, ги ревалоризира нематеријалните и материјалните вложувања, вклучувајќи ја и нивната амортизација со стапката на растежот на цените на производителите на индустриски производи.

Резултатот од ревалоризацијата од став 1 на овој член, претставува ревалоризациона резерва.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, ревалоризација на земјиштето и шумите по годишната пресметка претставува разликата меѓу проценетата вредност на тие природни богатства на крајот од пресметковниот период според одредбите на член 42 од овој закон и нивната книговодствена вредност.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член ревалоризацијата на основното стадо претставува разлика меѓу вредноста на основното стадо на крајот на пресметковниот период според пазарните цени и вредноста искажани во сметководството по утврдување на вкупниот приход по основ на прирастот на основното стадо.

Субјектот може да одлучи сите или одделни средства што служат за потребите на одбраната и Армијата на Република Македонија освен нејзините станови и станбени згради во целост или делумно да ги ревалоризира со стапката на растежот на цените на производителите на индустриски производи во корист на изворите на средствата од кои се финансирани.

Член 70

Субјектот ги надоместува расходите на финансирањето по основ на обврските за основни средства искажани во билансот на успехот на товар на ревалоризационите резерви, а најмногу до износот на ревалоризацијата на нематеријалните и материјалните вложувања од член 69 на овој закон.

Под обврски за основни средства, во смисла на овој закон, се сметаат обврските спрема изворите на средства (освен обврските спрема трајниот капитал) за нематеријални и материјални вложувања по кои е извршено надоместување на соодветните расходи на финансирањето врз товар на ревалоризационите резерви според одредбата на став 1 од овој член.

Субјектот може да одлучи да не ги применуваат во целост или делумно одредбите на ставовите 1 и 2 од овој член, ако растежот на цените на производителите на индустриски производи во последниот месец од пресметковниот период спрема истиот месец претходната година не надминува 10%.

Член 71

Пласманите, побарувањата и обврските се ревалоризираат доколку тоа е утврдено со спогодба, односно со договор, но најмногу до стапката на растежот на цените на производителите на индустриски производи.

Ревалоризацијата од став 1 на овој член и курсните разлики се искажува како расход на финансирањето, односно приходи од финансирањето.

Пресметката на каматите во покуси периоди од периодот за кој е утврдена каматната стапка се врши по конформната метода, ако растежот на цените на мало во последниот месец од пресметковниот период спрема истиот месец претходната година надминува 10%, односно доколку договорената стапка е над 10%.

Член 72

Ревалоризационите резерви по годишната пресметка се распоредуваат на соодветни трајни извори на средства, во согласност со договорот, односно со општиот акт на субјектот.

Член 73

Субјектот ги ревалоризира становите, станбените згради, објектите и предметите на засадничка потрошувачка според одредбите на член 69 од овој закон во корист на фондот за засадничка потрошувачка.

Член 74

Републичкиот завод за статистика ги утврдува и ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“:

1) месечниот коефициент на растежот на цените на производителите на индустриски производи - до десетти во месецот за претходниот месец;

2) коефициентот на растежот на цените на производителите на индустриски производи од почетокот на годината до крајот на месецот - до десетти во месецот, за претходниот месец;

3) коефициентот на растежот на цените на производителите на индустриски производи од секој месец во годината до крајот на годината - до десетти јануари за претходната година;

4) коефициентот на растежот на цените на производителите на индустриски производи во однос на истиот месец претходната година - до десетти во месецот за претходниот месец и

5) коефициентот на растежот на просекот на животните трошоци во Република Македонија во периодот од почетокот на годината до крајот на месецот во однос на просекот на животните трошоци во Република Македонија во претходната година до десетти во месецот за претходниот месец.

Член 75

Министерот за финансии го пропишува начинот на ревалоризација од членовите 69 до 73 на овој закон.

VII. РЕВИЗИЈА НА СМЕТКОВОДСТВЕНИТЕ ИСКАЗИ

Член 76

Годишните сметководствени искази по барање на субјектите ги испитува и оценува организација која во согласност со закон е овластена за вршење на работи на ревизија (во натамошниот текст: овластена организација).

Овластената организација од став 1 на овој член е должна, по извршеното испитување на годишните сметководствени искази, да му го достави на субјектот барањот извештај за извршената ревизија.

Член 77

Ревизија и контрола на наменското користење на средствата вложени во работни, односно единици и субјекти во странство се врши во согласност со закон.

VIII. ДОСТАВУВАЊЕ НА СМЕТКОВОДСТВЕНИТЕ ИСКАЗИ

Член 78

Субјектот кој кого е извршена ревизија е должен во рок од 15 дена од денот на извршената ревизија да достави до институцијата за платен промет извештај за извршената ревизија и ревидирана годишна пресметка, ако врз основа на извештајот за ревизија, односно во текот на ревизијата извршила вакво ревидирање.

Член 79

Субјектот доставува до институцијата за платен промет полугодишна пресметка за периодот јануари - јуни до крајот на јули тековната година, а годишната сметка до крајот на февруари тековната година за претходната година, односно во рок од 60 дена од денот на отворањето на постапката за редовна ликвидација или постапка за стечај или настанувањето на статусна промена, а периодичната пресметка од член 14 став 2 до крајот на наредниот месец по истекот на последниот месец од пресметковниот период.

Извештаите и пресметките од став 1 на овој член се доставуваат во обемот пропишан со членовите 16 до 22 на овој закон.

Консолидираниот биланс на состојбата и билансот на успехот се доставуваат до институцијата за платен промет во рок од 15 дена од истекот на рокот за предавање на годишните пресметки.

По исклучок од одредбите на ставовите 1 и 2 од овој член, периодичната пресметка и годишната пресметка што субјектот ги составува врз основа на книговодството што го води според одредбите на член 2 став 1 од овој закон ги доставува во рок од 30 дена од денот на истекот на рокот од став 1, односно од став 2 на овој член.

IX. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 80

Со парична казна од 150 до 250 плати ќе се казни за стопански престап правното лице ако:

1) во деловните евиденции не обезбеди водење на податоците пропишани со овој закон (член 6);

2) деловните евиденции не ги води по системот на двојно книговодство и на начинот предвиден со овој закон или со прописи донесени врз основа на него (член 7 став 1, 8, 9, 10 и 11);

3) книжењето во деловните евиденции го врши врз основа на неуредена и неверодостојна документација (член 13 став 1);

4) со контрола пред книжењето не ја провери веродостојноста на сметководствениот документ (член 13 став 2);

5) со опитниот акт не го определи лицето кое е одговорно за законитоста и исправноста на сметководствениот документ (член 13 став 3);

6) уредно не ги чува сметководствените документи, исправи, деловните книги, сметководствени искази и деловните извештаи или ако за нивното чување не определи одговорно лице (член 23 ставови 1 и 2);

7) не ги чува трајно годишните пресметки и конечните пресметки на плати на работниците за периодите за кои не располага со конечни пресметки на плати или исплатни листи на плати на работниците (член 24 став 1);

8) не ги чува дневникот, главната книга и аналитичката евиденција до рокот пропишан со овој закон (член 24 став 2);

9) при составувањето на сметководствените искази не се придржува кон опитите начела на проценувањето (член 28);

10) усогласувањето на главната книга со дневникот и на аналитичките евиденции со главната книга не го врши пред составувањето на периодичните и годишните пресметки, односно пред пописот (член 29 став 1);

11) не врши попис според одредбите од овој закон (член 29 став 2 до 4 и член 30);

12) не врши проценување на позициите на билансот на состојбата на начинот и по постапката пропишани со овој закон или со пропис донесен врз основа на него (членови 32 до 61);

13) не врши проценување на позициите на билансот на успехот на начинот и по постапката пропишани со овој закон или со пропис донесен врз основа на него (членови 61 до 69);

14) не ја врши ревалоризацијата на начинот и по постапката предвидени со овој закон или со пропис донесен врз основа на него (членови 69 до 74) и

15) не доставува сметководствени искази според одредбите на овој закон (членови 78 и 79).

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап и одговорното лице во правното лице со парична казна од осум до десет плати.

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап и одговорното лице во државен орган со парична казна од осум до десет плати.

За дејствијата од став 1 на овој член точки 1, 2, 3, 7, 8, 10, 11 и 13, покрај паричната казна се изрекува и заштитна мерка забрана вршење на дејноста на правното лице, а на одговорното лице забрана вршење на функцијата на одговорно лице за време до една година.

Член 81

Со парична казна од пет до петнаесет плати ќе се казни за прекршок физичкото лице кое врши дејност, за дејствијата од член 80 став 1 точки 1 до 15 на овој закон.

За прекршок од дејствијата од член 80 став 1 точка 1, 2, 3, 7, 8, 10, 11 и 13 на овој закон, покрај паричната казна се изрекува и заштитна мерка забрана вршење на дејноста на физичкото лице кое врши дејност, за време до една година.

Член 82

Со парична казна од 50 до 100 плати ќе се казни за прекршок правното лице ако по завршувањето на пресметковната година, по книжењето на сите деловни промени, не ги заклучи деловните книги (член 22).

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и одговорното лице во правното лице со парична казна од осум до петнаесет плати.

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и одговорното лице во државен орган со парична казна од осум до петнаесет плати.

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и физичкото лице кое врши дејност со парична казна од осум до петнаесет плати.

Х. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 83

По исклучок од одредбите на овој закон, со закон може да се пропише посебен начин на процена и ревалоризација на вредноста на становите и станбените згради во општествена сопственост.

Член 84

Правните лица кои деловните книги ги водат по посебни сметководствени планови (банки, осигурителни и други организации чие работење се уредува со посебен закон, државните органи, организации и фондови и другите правни лица кои го финансираат своето работење на буџетски начин) во 1994 година продолжуваат да ги применуваат контните планови и билансни шеми што важат во 1993 година, а пресметките ќе ги предаваат на институцијата за платен промет во обемот кој важел во таа година.

Физичките лица што работните книги од вршење на стопанска и професионална дејност ги водат согласно со Законот за даноците на граѓаните („Службен весник на СРМ“ број 12/87, 50/87, 7/88, 51/88, 7/89, 18/89, 46/89, 4/90, 47/90, 21/91 и „Службен весник на Република Македонија“ број 5/92 и 4/93) и Законот за данокот на промет на производи и услуги („Службен весник на Република Македонија“ број 34/92, 62/92, 3/93 и 4/93), продолжуваат да ги водат работните книги согласно со овие прописи до донесувањето на Законот за данокот од добивка со кои истите ќе бидат определени како обврзници на данок од добивка.

Член 85

Одредбите од член 28 став 3 од Законот за сметководството („Службен лист на СФРЈ“ број 12/89, 35/89, 3/90, 42/90 и 61/90) и („Службен весник на Република Македонија“ број 46/92 и 4/93), не се применуваат на полугодишната и годишната пресметка за 1993 година.

Член 86

Со денот на примената на овој закон, Законот за сметководството („Службен лист на СФРЈ“ број 12/89, 35/89, 3/90, 42/90 и 61/90 и „Службен весник на Република Македонија“ број 46/92 и 4/93), престанува да се применува на територијата на Република Македонија.

Член 87

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 1994 година, освен одредбите на член 12 ставови 3, 4, 5, 6 и 7 кои ќе се применуваат од 1 јануари 1995 година.

БИЛАНС НА СОСТОЈБАТА

Група на конта, конто	ПОЗИЦИЈА	Ознака на АОП
1	2	3
	АКТИВА:	
	А. ПОСТОЈАНИ СРЕДСТВА	001
	(002+003+013+022)	002
	I. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ВЛОЖУВАЊА	
	II. МАТЕРИЈАЛНИ ВЛОЖУВАЊА (004 до 012)	003
	1. Земјиште	004
	2. Шуми	005
	3. Градежни објекти	006
	4. Опрема	007
	5. Повеќегодишни насади	008
	6. Основно стадо	009
	7. Други средства за работа	010
	8. Материјални вложувања во подготовка	011
	9. Аванси за материјални вложувања	012
	III. ДОЛГОРОЧНИ ФИНАНСИСКИ ВЛОЖУВАЊА (014 до 021)	013
	1. Вложувања во поврзани субјекти	014
	2. Здружени вложени средства во банки	015
	3. Други здружени и вложени средства	016
	4. Дадени депозити и кауции	017
	5. Вложувања во хартии од вредност	018
	6. Кредити дадени во земјата	019
	7. Кредити дадени во странство	020
	8. Други долгорочни деловни вложувања	021
	IV. ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ДОЛГОРОЧНИ ВЛОЖУВАЊА	022
	Б. ОБРТНИ СРЕДСТВА	023
	(024+032+041+048+053)	024
	I. ЗАЛИХИ (025+029+030+031)	
	а) Материјал, резервни делови и ситен инвентар (026+027+028)	025
	1. Материјал	026
	2. Резервни делови	027
	3. Ситен инвентар	028
	б) Производство	029
	в) Производи	030
	г) Стоки	031
	II. КРАТКОРОЧНИ ПОБАРУВАЊА ОД РАБОТЕЊЕТО (033+034+037)	032
	а) Аванси, депозити и кауции	033
	б) Купувачи (035+036)	034
	1. Купувачи во земјата	035
	2. Купувачи во странство	036
	в) Побарувања од заедничко работење (038+039+040)	037
	1. Побарувања од поврзани субјекти	038

БИЛАНС НА УСПЕХ

Група на конта, конто	ПОЗИЦИЈА	Ознака за АОП	
1	2	3	
	РАСХОДИ:		
	А. ТРОШОЦИ НА ПРОДАДЕНИ УЧИНОЦИ (226+227-228)	201	
	I. МАТЕРИЈАЛНИ ТРОШОЦИ И АМОРТИЗАЦИЈА (203+208+211+215-216)	202	
	а) Трошоци за материјали, енергија, резервни делови и ситен инвентар (204 до 207)	203	
	1. Трошоци за материјали	204	
	2. Трошоци за енергија	205	
	3. Трошоци за резервни делови	206	
	4. Трошоци за ситен инвентар (отписи)		
	о) Услуги со карактер на материјални трошоци (209+210)	208	
	1. Транспортни услуги	209	
	2. Други услуги	210	
	в) Амортизација (212+213+214)	211	
	1. Амортизација по минимални стапки	212	
	2. Амортизација над минимални стапки	213	
	3. Ревалоризација на амортизацијата	214	
	г) Долгорочни резервирања на трошоците и расходите	215	
	д) Намалување на амортизацијата врз товар на сопствениот капитал	216	
	II. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШОЦИ (218+219+220)	217	
	а) Вкалкулирани нематеријални трошоци	218	
	б) Даноци и придонеси независни од резултатот	219	
	в) Долгорочни резервирања на нематеријалните трошоци	220	
	III. ПЛАТИ (222+223+224+225)	221	
	а) Нето плати	222	
	б) Надомести	223	
	в) Придонеси	224	
	г) Даноци	225	
	IV. ВКУПНИ ТРОШОЦИ ВО ПЕРИОДОТ (I+II+III)	226	
	V. ПОЧЕТНИ ЗАЛИХИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО И ГОТОВИТЕ ПРОИЗВОДИ	227	
	VI. ЗАВРШНИ ЗАЛИХИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО И ГОТОВИТЕ ПРОИЗВОДИ	228	
	VII. НАБАВНА ВРЕДНОСТ НА ПРОДАДЕНИ СТОКИ И МАТЕРИЈАЛИ (230+231+232)	229	
	а) Набавна вредност на продадените стоки	230	
	б) Набавна вредност на продадени материјали, резервни делови и ситен инвентар	231	
	в) Резервирања по основ на стоки	232	
	Б. РАСХОДИ НА ФИНАНСИРАЊЕТО (234+235+236+237+238-239)	233	
	а) Расходи на финансирањето од односите со поврзаните субјекти	234	
	б) Камати	235	
	в) Негативни курсни разлики	236	
	г) Намалување на вредноста на долгорочните финансиски вложувања	237	
	д) Други расходи на финансирањето	238	
	ѓ) Намалување на расходите на финансирањето врз товар на ревалоризационите резерви	239	
	В. РАСХОДИ ОД РЕДОВНОТО РАБОТЕЊЕ (А+Б)		240
	Г. КАПИТАЛНА ЗАГУБА		241
	Д. ВОНРЕДНИ РАСХОДИ		242
	Г. ВКУПНИ РАСХОДИ (В+Г+Д) (240+241+242)		243
	Е. ДОБИВКА ПРЕД ОДАНОЧУВАЊЕ (280-243)		244
	Ж. ДАНОЦИ, ПРИДОНЕСИ И ДРУГИ ДАВАЧКИ ОД ДОБИВКАТА		245
	З. НЕТО ДОБИВКА (ДОБИВКА ПО ОДАНОЧУВАЊЕ) (244-245)		246
	С. ВКУПНО (243+244)=282		247
	ПРИХОДИ		
	А. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЖБА НА УЧИНОЦИ (262+268)		261
	I. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЖБАТА НА ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ (263 до 267)		262
	а) Приходи од продажбата на производи и услуги на домашниот пазар		263
	б) Приходи од продажбата на производи и услуги на странскиот пазар		264
	в) Приходи од субвенции, дотации, регреси, компензации и поврати на давачките по основ на продажбата на производи и услуги		265
	г) Приходи од придонесите		266
	д) Други приходи од продажбата на производи и услуги		267
	II. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЖБАТА НА СТОКИ И МАТЕРИЈАЛИ (269 до 272)		268
	а) Приходи од продажбата на стоки на домашниот пазар		269
	б) Приходи од продажбата на стоки на странскиот пазар		270
	в) Приходи од субвенции, дотации, регреси, компензации и поврати на давачките по основ на продажбата на стоки		271
	г) Други производи од продажбата на стоки и материјали		272
	Б. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕТО (274+275+276+277)		273
	а) Приходи од финансирањето од односите со поврзани субјекти		274
	б) Приходи од камати		275
	в) Позитивни курсни разлики		276
	г) Други приходи од финансирањето		277
	В. КАПИТАЛНА ДОБИВКА		278
	Г. ВОНРЕДНИ ПРИХОДИ		279
	Д. ВКУПЕН ПРИХОД (261+273+278+279)		280
	Г. ЗАГУБА НА ДЕЛОВНАТА ГОДИНА (243+245)-280		281
	Е. ВКУПНО (280+281)=247		282
	РАСПОРЕДУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТОТ		
	Група на конта, конто	ПОЗИЦИЈА	Ознака на АОП
	1	2	3
		РАСПОРЕДУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТОТ:	
		А. НЕТО ДОБИВКА - ДОБИВКА ПО ОДАНОЧУВАЊЕТО	351
		а) Покривање на загубата од претходните години	352

1	2	3
Б. ОСТАТОК ОД НЕТО ДОБИВКАТА ЗА РАСПОРЕДУВАЊЕ (351-352)		353
а) Дел за зголемување на трајниот капитал		354
б) Дел за зголемување на трајните вложувања		355
в) Дел за дивиденди и други надоместоци на вложувачите		356
г) Дел за резервите		357
д) Дел за бруто плати на вработените според пресметка		358
е) Дел за заедничка потрошувачка и за други намени		359
ж) Нераспределена добивка		360

ЗАГУБА И ПОКРИТИЕ НА ЗАГУБАТА

А. ВКУПНО ОСТВАРЕНА ЗАГУБА ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА		361
Б. НЕПОКРИЕНА ЗАГУБА ОД ПОРАНЕШНИТЕ ГОДИНИ НАМАЛЕНА ЗА ПОКРИТИЕТО НА ЗАГУБАТА ОД ПРЕТХОДНИТЕ ГОДИНИ ПОД АОП 352		362
Г. ВКУПНА ЗАГУБА ЗА ПОКРИВАЊЕ $(361+362) = (364+365+366+367+368)$		363
а) Покривање на загубата со дотација		364
б) Покривање на загубата со отпис на побарувањата на доверителите		365
в) Покривање на загубата со намалување на неномираниот капитал		366
г) Покривање на загубата со намалување на сопствениот капитал		367
д) Непокриена загуба		368

982.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИСКОТО РАБОТЕЊЕ

Се прогласува Законот за финансиското работење, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 1 јули 1993 година.

Број 08-2575/1
1 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија
Киро Глигоров, с. р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с. р.

ЗАКОН ЗА ФИНАНСИСКОТО РАБОТЕЊЕ

И. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува финансиското работење на правните лица со седиште во Република Македонија и физичките лица кои вршат дејност утврдена со Законот за единствена класификација на дејностите и кои се обврзани на данокот од добивка (во натамошниот текст: субјекти).

Член 2

Финансиското работење, во смисла на овој закон, го сочинуваат:

- 1) финансирањето на работењето и
- 2) плаќањето и одржувањето на солвентноста.

Финансиското работење субјектот може да го уреди со општ акт во согласност со овој закон.

Член 3

Начелата на финансирањето и финансиските стандарди ги пропишува министерот за финансии, или од него овластена стручна организација.

II. ФИНАНСИРАЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО

Член 4

Субјектот стекнува и прибавува финансиски средства:

- 1) со вложување средства на основачите во вид на почетен траен капитал;
- 2) со емитување и со продажба на хартии од вредност;
- 3) врз основа на заеми;
- 4) од домашни и странски вложувачи;
- 5) од резултатите на работењето;
- 6) со наменски додатоци;
- 7) по основ на самопридонеси и солидарност;
- 8) со отстапување на даноците и придонесите и
- 9) на други начини во согласност со законот.

Со стекнувањето и прибавувањето на финансиските средства од став 1 на овој член се формираат трајни и повремени извори на финансирање.

Член 5

Субјектот формира трајни извори на средства и тоа:

- 1) деловен фонд;
- 2) фонд на вложувачите и
- 3) резерви.

Деловниот фонд се формира од почетниот деловен фонд од резултатот од работењето, со пренос на деловниот фонд од други субјекти со наменско отстапување на даноците и придонесите и од други извори во согласност со овој закон.

Фондот на вложувачите се формира со трајните влогови на субјектите од резултатот од работењето и од други извори во согласност со овој закон.

Резервите се формираат од остварената нето добивка - добивка по оданочување и на друг начин, а во согласност со општиот акт.

III. ПЛАЌАЊЕ И ОДРЖУВАЊЕ НА СОЛВЕНТНОСТА

Член 6

Субјектот врши платен промет преку сметката кај институцијата за вршење работи на платен промет (во натамошниот текст: институција за платен промет).

Член 7

Субјектот е должен остварените пари во готово по која и да било основа да ги уплати истиот ден на својата сметка, а најдоцна наредниот работен ден.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, ако местото на наплатата е оддалечено од седиштето на институцијата за платен промет, на банката или поштата, субјектот може да одлучи примените пари да ги уплатува на сметката во определени периоди кои не можат да бидат подолги од пет работни денови.

Член 8

Субјектот може за плаќање во готово да подига од сметката и да држи во својата благајна пари во готово до висина на благајничкиот максимум.

Висината на благајничкиот максимум ја утврдува субјектот со општ акт.

Министерот за финансии ги пропишува условите и начинот на наплатата, располагањето и плаќањето со парите во готово.

Министерот за одбрана ги пропишува условите и начинот за плаќање со парите во готово за единиците, установите и организациите на армијата.

Член 9

Субјектот е должен да ги намирава обврските во договорениот, односно во пропишаниот рок, преку својата сметка, со налог за пренос и со пренос на хартии од вредност.

Субјектот може да ги плаќа меѓусебните обврски со пребивање и на друг начин во согласност со Законот за облигационите односи.

Субјектот кој меѓусебните обврски ги намирал со пребивање, како и со пренос на хартии од вредност, должен е на крајот од месецот да ѝ достави на институцијата за платен промет податоци за намирените обврски на начинот од ставовите 1 и 2 на овој член.

Член 10

Субјектот е insolventen ако на сметката кај институцијата за платен промет нема доволно средства за исплата на сите налози, односно основи за наплата на денот на пристигнувањето.

Член 11

Ако субјектот е insolventen, плаќањето се врши според следниот редослед:

1) даноците и другите јавни давачки утврдени со закон и надоместите и другите примања на работниците што се остваруваат од друг субјект, а се исплатуваат преку сметката на субјектот;

2) бруто платите до висина на најниската плата утврдена со општиот колективен договор и на неа пресметаните даноци и придонеси.

3) извршените судски одлуки, извршните одлуки и решенија за казните, другите извршни решенија, налозите и конечните решенија на контролните органи (основи за наплата) и налозите по основ на обврски спрема странство;

4) бруто платите, обврските по основ на промет на стоки и услуги, обврските по кредити, обврските по основ на поврат на вложени и здружени средства и надоместоци за стопанисување со вложени и здружени средства и

5) други обврски.

Член 12

Институцијата за платен промет води евиденција за редоследот на приемот на основите за наплата и на налозите за плаќање со ист приоритет според денот и часот на нивниот прим и по тој редослед ги извршува, а на барање на доверителот го известува за редоследот на наплатата на неговото побарување.

Член 13

Доверителот може да договори должникот да му предаде меница, чек, банкарски гаранција или плаќањето да го обезбеди на друг начин во согласност со Законот за облигационите односи.

Местото, времето и начинот на предавање на инструментите за обезбедување на плаќањето од став 1 на овој член се утврдуваат спогодбено меѓу доверителот и должникот.

Член 14

Освен инструментите од член 13 на овој закон, должникот може за обезбедување на плаќањето да му врати на доверителот налог за пренос со датум на пристигнувањето (акцептен налог).

Акцептниот налог го заверува доверителот и го поднесува до институцијата за платен промет најдоцна на денот на пристигнувањето.

Член 15

Субјектот кој е insolventen 30 дена непрекинато или 30 дена со прекин во изминатите 45 дена, должен е во рок од наредните 15 дена од 30-тиот ден на insolventenоста да одржи состанок со доверителите заради вон судско порамнување или одлагање на рокот за плаќање на обврските.

Иницијатива за вон судско порамнување или за одлагање на рокот за плаќање на обврските, доверителите можат да му дадат на должникот без оглед на времето на траење на insolventenоста.

Член 16

Ако не се одржи состанок со доверителите во рокот од член 15 на овој закон, односно ако не се отстрани insolventenоста со отпис на побарувањата или на друг начин, должникот или доверителите можат да поднесат пријава до надлежниот суд заради покренување на постапка на присилно порамнување, односно стечај.

Член 17

Ако субјектот е insolventen непрекинато 60 дена или 60 дена со прекин во изминатите 75 дена, институцијата за платен промет е должна без одлагање да поднесе пријава до надлежниот суд за покренување на постапка за стечај.

Член 18

Субјектот е должен во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на годишната пресметка да утврди дали настанатата загуба го загрозува успешното работење и доведува до insolventenност. Ако го утврди тоа, должен е да покрене постапка на санација или стечај.

Во постапката на санација субјектот ги отстранува причините за загубата, а финансиски се санира првостепеностно со зголемување на трајните извори на финансирање. Во финансиската санација можат да учествуваат и доверителите со претворање на сопствените побарувања, или на дел од сопствените побарувања во трајни извори и на друг начин.

Субјектот е должен да поведе стечајна постапка ако вкупната непокрена загуба според годишната пресметка достигне 51% од трајните извори.

Ако субјектот не ги спроведе мерките од ставовите 1 и 3 на овој член во рок од 90 дена од денот на поднесувањето на годишната пресметка, банката или друг доверител може да поднесе пријава до надлежниот суд за покренување на стечајна постапка, ако не се преземени други мерки во согласност со овој закон, и за тоа во рок од три дена ја известат институцијата за платен промет.

По исклучок од став 4 на овој член пријава до надлежниот суд за покренување на стечајна постапка за јавните претпријатија може да поднесе и Владата на Република Македонија.

Член 19

По исклучок од одредбите на членовите 15, 16 и 17 од овој закон не се поднесува пријава до надлежниот суд за покренување на постапка на стечај на субјектите чија insolventenност е настаната поради исправка на вредноста на побарувањата од земјите во странство кај кои наплатата е оневозможена или отежната, и поради елементарни непогоди во земјата.

По исклучок од одредбите на член 18 ставовите 3 и 4 на овој закон, субјектот не е должен да поведе стечајна постапка ако непокриената загуба по годишната пресметка над 51% од трајните извори е настаната поради исправка на вредноста на побарувањата од земјите кај кои наплатата е оневозможена или отежната и поради елементарни непогоди.

Владата на Република Македонија ги определува земјите од кои наплатата на побарувањата е оневозможена или отежната.

Владата на Република Македонија ги определува субјектите кај кои наплатата е оневозможена или отежнатата и субјектите кои претрпеле штета од елементарни непогоди.

IV. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 20

Со парична казна од 20 до 50 плати ќе се казни за стопански престап правното лице:

- 1) ако не го врши платниот промет преку сметката кај институцијата за платен промет (член 6);
- 2) ако во пропишаниот рок не ги уплатува парите во готово на соодветната сметка (член 7);
- 3) ако во благајната држи пари над висината на благајничкиот максимум (член 8 став 1);
- 4) ако обврските не ги намирава во договорениот, односно во пропишаниот рок (член 9 став 1), и
- 5) ако во договорениот рок не му ги предаде на доверителот инструментите за обезбедување на плаќањето пропишани со овој закон (членови 13 и 14).

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап и одговорното лице во правното лице со парична казна од осум до десет плати.

За дејствијата од став 1 точките 1, 2 и 3 на овој член, покрај паричната казна се изрекува и заштитна мерка забрана на вршење на дејноста на правното лице, а на одговорното лице забрана на вршење на функцијата на одговорно лице за време до една година.

Член 21

Со парична казна од пет до петнаесет плати ќе се казни за прекршок физичкото лице кое врши дејност, за дејствијата од член 20 став 1 точка 1 до 5 од овој закон.

За прекршок од дејствијата од член 20 став 1 точки 1, 2 и 3 на овој закон, покрај паричната казна се изрекува и заштитна мерка забрана на вршење на дејност за време до една година.

Член 22

Со парична казна од 20 до 50 плати ќе се казни за прекршок правното лице ако во пропишаниот рок не ѝ достави на институцијата за платен промет податоци за намирениите обврски со пребивање и со пренос на хартии од вредност (член 9 став 3).

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и одговорното лице во правното лице со парична казна од осум до петнаесет плати.

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и физичкото лице кое врши дејност, со парична казна од осум до петнаесет плати.

Член 23

Со парична казна од 20 до 50 плати ќе се казни за прекршок институцијата за платен промет.

Со парична казна од осум до петнаесет плати ќе се казни за прекршок одговорното лице во институцијата за платен промет:

- 1) ако плаќањето не го извршува според редоследот пропишан со овој закон (член 11);
- 2) ако не го извести доверителот за редоследот на наплатата на неговото побарување (член 12); и
- 3) ако во пропишаниот рок не поднесе пријава до надлежниот суд за покренување на постапка за стечај (член 17).

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 24

Обврската за уредување на финансиското работење за физичките лица, според одредбите на овој закон, ќе се применува по донесувањето на Законот за данокот од добивка, според кој обврзници на данокот се и физичките лица.

Член 25

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, Законот за финансиското работење („Службен лист на СФРЈ“ број 10/89, 27/89, 35/89, 58/89, 79/89 и 61/90), престанува да се применува на територијата на Република Македонија.

Член 26

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

983.

Врз основа на член 14, а во врска со член 17 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на СРМ“ број 38/90), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 1993 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕН НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И МИНИСТЕР КОЈ ЌЕ РАКОВОДИ СО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДНОСИ СО СТРАНСТВО

1. За член на Владата на Република Македонија и министер кој ќе раководи со Министерството за односи со странство се избира Стево Црвенковски.
2. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 08-2628/1
6 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с. р.

984.

Врз основа на член 14 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на СРМ“ број 38/90), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 1993 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ НА ПОТПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Од функцијата потпретседател на Владата на Република Македонија се разрешува Стево Црвенковски, поради заминување на нова должност.
2. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 08-2631/1
6 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с. р.

985.

Врз основа на член 14, а во врска со член 17 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на СРМ“ број 38/90), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 1993 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗБОР НА ПОТПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. За потпретседател на Владата на Република Македонија се избира Ристо Иванов, директор на Опште-

ственото претпријатие за конфекција и трикотажа „НОЕЛ“ – Гевгелија.

2. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 08-2627/1
6 јули 1993 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с. р.

986.

Врз основа на член 18 став 3 од Законот за правата, обврските и одговорностите на републичките органи во поглед на средствата во општествена сопственост што тие ги користат („Службен весник на РМ“, број 41/85), Владата на Република Македонија донесе

ОДЛУКА ЗА ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА КОРИСТЕЊЕ, УПРАВУВАЊЕ И РАСПОЛАГАЊЕ НА НЕДВИЖЕН ИМОТ

1. Се пренесува правото на користење, управување и располагање на недвижност – зграда во с. Арачиново – Скопје, што се наоѓа на КП. број 453, КО Арачиново, во површина од 112 м² и земјиште што служи за редовна употреба на зградата во површина од 938 м² од Република Македонија на ПТТ „Македонија“ – Скопје, со надоместок во висина утврдена со договорот за пренесување на правата.

2. Договорот за пренесување на правата од точката 1 на оваа одлука ќе го склучи министерот за финансии.

3. Оваа одлука влегува во сила со објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 23-1748/1
10 јуни 1993 година
Скопје

Претседател на Владата,
Бранко Црвенковски, с. р.

ИСПРАВКА

По извршеното срамнување со изворниот текст утврдено е дека во текстот на Одлуката за целите и задачите на монетарно-кредитната политика во 1993 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 32/93) е направена грешка, поради што се дава

ИСПРАВКА НА ОДЛУКАТА ЗА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА МОНЕТАРНО-КРЕДИТНАТА ПОЛИТИКА ВО 1993 ГОДИНА

Во точка 5, став 2 по зборовите „(јагниња и јуниња)“ се додаваат зборовите „и подготовки за извоз.“

ОД ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНАТА
КОМИСИЈА НА
СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

ОБЈАВА

Врз основа на член 21 од Законот за данокот од добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/93) и член 175, став 3 од Законот за даноците на граѓаните („Службен весник на СРМ“, бр. 12/87, 34/87, 7/88, 51/88, 7/89, 18/89, 46/89, 4/90, 47/90, 21/91 и „Службен весник на Република Македонија“, бр. 5/92), Републичкиот завод за статистика го утврдува и објавува

ПРОЦЕНТОТ НА ПОРАСТОТ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО МЕСЕЦ ЈУНИ 1993 ГОДИНА

Кумулативниот пораст на цените на мало во Република Македонија во периодот јануари – јуни 1993 година во однос на просечните цени на мало во 1992 година изнесува 253,8%.

Директор,
Светлана Антоновска, с. р.

ЗАГУБЕНИ ПЕЧАТИ

Тркалезен печат и правоаголен печат под назив: „Производно-трговско и услужно претпријатие „ЛУЧИЈАНО“ ц. о. Скопје се огласуваат за неважни. (1534)

Тркалезен печат и правоаголен печат под назив: „Претпријатие за производство и трговија на големо и мало „ИСТРИА КОММЕРЦЕ“ ДОО експорт-импорт Скопје“, се огласуваат за неважни. (1535)

Тркалезен печат и штембил под назив: „Трговско претпријатие „ТИНА-СТАР“ ДОО експорт-импорт Скопје“ се огласуваат за неважни. (1536)

Тркалезен печат и правоаголен печат под назив: „Производно-трговско и услужно претпријатие „ВЕЛКОМ“ Ц.О. извоз-увоз – Скопје“ се огласуваат за неважни. (1537)

СОДРЖИНА

	страна
979. Закон за концесија	1057
980. Закон за индустриска сопственост	1059
981. Закон за сметководството	1070
982. Закон за финансиско работење	1085
983. Одлука за избор на член на Владата на Република Македонија и министер кој ќе раководи со Министерството за односи со странство	1087
984. Одлука за разрешување на потпретседател на Владата на Република Македонија	1087
985. Одлука за избор на потпретседател на Владата на Република Македонија	1087
986. Одлука за пренесување на правото на користење, управување и располагање на недвижен имот	1088
Исправка на Одлуката за целите и задачите на монетарно-кредитната политика во 1993 година	1088
Објава за порастот на цените на мало во Република Македонија за месец јуни 1993 година	1088